

Merhaba

Bir yılı daha geride bıraktık. Leasing şirketleri bu sene kriz öncesi dönemdeki işlem hacmini yakalayarak 2 milyar USD'nin üzerinde ciro gerçekleştirdiler. Bu tutar 2003 yılında özellikle büyük ölçekli firmaların leasinge olan talebinin düşmesiyle sonuçlanan vergi mevzuatındaki değişikliğe rağmen başarıldı. Bu başarı leasingin artık tanınan bir finansman enstrümanı olduğunu kanıtlıyor. Sektörün finanse ettiği yatırımlarda en büyük pay % 68 ile makine ve ekipman grubunda, bu grubu % 16 ile ulaşım araçları, % 9 ile bilgisayar ve büro ekipmanları ve % 7 pay ile ise gayrimenkul finansmanı izliyor.

Sektörün 2003 yılına ait istatistik bilgilerini bültenimizin sayfalarında bulabilirsiniz.

2003 yılında bir başka değişiklik yatırım indirimi uygulamasına ilişkindi. Yeni düzenlemeyle teşvik belgesine bağlı bir hak olmaktan çıkarılarak uygulamanın yaygınlaştırıldığı bu konuda PricewaterhouseCoopers firmasından Sn. Ersun Bayraktaroğlu'nun görüş yazısı bültenimizin 6-7-8. sayfalarında yer alıyor.

Ayrıca yine 2003 yılında Damga Vergisi mevzuatında önemli değişiklikler oldu, bu konuda mevzuatı özetleyen ve 5. sayfamızda yer alan yazıyı Sigma Müşavirlik Sn. Tülay Öker Sonügür kaleme aldı.

Sn. Ahmet Buldam, bu sayımızda Finansal kiralama işlemlerinin farklılıklarını ve kanunla düzenlenmiş olmasının önemini irdeliyor.

Maje Müşavirlik Sn. Harun Arıduru bültenimize "CE işaretiyle ilişkin düzenlemeler" ile Yapı Kredi Leasing Sn. Zafer Kızılsu ise "Etik" konusundaki yazılarıyla katkıda bulundular.

Bültenimize tüm katkıda bulunanlara teşekkür ediyoruz.

2004 yılının daha başarılı bir yıl olması dileğiyle...

Bir sonraki sayımızda buluşmak üzere.

Sağlıkla kalın... FİDER

Finansal Kiralama Kanunu: Alternatifi Nedir?

Ahmet BULDAM

Fıkra, espri anlayışı ile haklı bir üne sahip olan sayın Süleyman Demirel'den aktarılmıştı:

"İki genç, askerden köye izne gelmişler. "Askerde ne sanat öğrendiniz?" diye soran büyüklere "Saatçi olduk." demişler. Ali Dayı, tutmuş köstekli saatini çıkarıp vermiş: "Bu emektar.." demiş.." tıkr tıkr çalışıyor ama otuz yıl oldu temizleneli. Açıp bir bakım yapiverin bakayım."

"İki kafadar ertesi gün ellerinde bir ufak çıkınla gelmişler: "Saatini temizledik dayı, al." demişler. Ali Dayı çıkını açıp bakmış ki, saat bin parça! Çıkışmış: "Yahu, ben size çalışır saat verdimdi!" Gençlerden biri utana-sıkıla durumu anlatmış: "Dayı, biz saati sökmeyi gördük te, takmayı daha görmedik."

Nereden mi aklımıza geldi ?

3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanunu gelecek yıl 20 yaşını dolduracak. Bu yirmi yıl içinde de 'tıkr tıkr' çalışmış olacak. Şemsiyesi altındaki sektör de 20 yılda 20 milyar dolara yakın yatırım finanse etmiş olacak.

Bu yatırımların çoğu, ne ticari bankaların ne de - ilginçtir - kalkınma bankalarının beğenmedikleri yatırımlar. Yine çoğu, kıt sermayeli küçük işletme yatırımları. Yani başka deyişle, leasing olmasaydı bu yatırımlar da olmayacaktı.

Bu kadarla da kalmıyor. Bu faaliyet ekonominin, hele de finans sisteminin en fırtınalı, en sıkıntılı yıllarında yapıldı. Leasing şirketleri iflassız, bataksız, skandalsız düzgün bir çizgi izlediler.

Bunları hafife almak mümkün mü?

Öte yandan geçen yıl leasing'in vergi düzeni bıçak altına yatırıldı. IMF'e, tüm leasing şirketlerinin BDDK disiplinine alınacağı sözü verildi. Şimdi de 3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanunu'nu (FKK) kaldırmak düşünülüyor.

Acaba çok önemli bir iş yapan bu sektöre destek vermeye ne zaman sıra gelecek? Gelin de yukarıdaki fıkrayı hatırlamayın.

Birlikte düşünelim: 3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanunu'nun (FKK) yerine ne konabilir? Bu soruyu yanıtlamak için önce 1985'e dönmemiz gerekiyor.

1985'te FKK çıkarılmasa idi ne olacaktı? Türkiye'de FKK olmadan da leasing yapılacaktı ama 1926 tarihli 818 Sayılı Borçlar Kanunu'nun 248 -298. maddelerinde düzenlenen 'Hasılat Kirası' kalıplarına göre yapılacaktı. Yani ne olacaktı?

Örneğin, her isteyen leasing yapabilecekti. Bu iş için bir anonim şirket kurmak, Hazine'den ön izin almak, asgari bir sermaye koymak gerekmecekti.

Devamı Sf. 4'de

Başkan'dan

Bilindiği gibi 2003 yılında finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesi ve vergilendirilmesi ile ilgili vergi mevzuatında yapılan değişikliklerle finansal kiralama sözleşmelerinden kaynaklanan hak ve yükümlülükler kiracının bilançosuna yansımaktadır. Ancak yapılan düzenleme sadece satın almaya yönlendiren ve satın alma opsiyonu olan finansal kiralama (finansal leasing) işlemlerini kapsadığından satın almaya yönlendirmeyen ve satın alma opsiyonu olmayan finansal kiralama (operasyonel leasing) işlemleri ile ilgili muhasebeleştirme ve uygulanacak K.D.V oranları ile ilgili belirsizlikler bulunmaktadır. Nitekim bu belirsizliklerle birlikte teşvik mevzuatında yapılan değişikliğin satınalmayı cazip hale getirmesi nedeniyle özellikle büyük ölçekli firmaların ve yabancı ortaklı şirketlerin finansal kiralamaya olan taleplerinde azalma meydana gelmiş durumdadır.

Mevzuattaki bu değişikliğe ve yaşanan talep daralmasına rağmen, 2003 yılı sektörümüz için iyi bir yıl olmuş leasing firmaları küçük ve orta ölçekli firmalara yönelerek büyük ölçekli firmaların taleplerindeki bu azalmayı gidermeye çalışmışlardır. Fider üyesi şirketlerin 2003 yılı işlem hacmi 2,1 milyar USD seviyesinde gerçekleşmiştir bu tutar bir önceki seneye göre % 63 lük artışa tekabül etmektedir. Ancak vergi mevzuatında bu değişiklik olmasaydı işlem hacminin bu rakamın çok üzerinde gerçekleşmesi mümkündür. Çünkü ülkemizde leasingin sabit sermaye yatırımlarındaki kullanım oranı % 7 seviyelerindedir ve bu oran hala gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin çok altındadır. Bu değişikliğin negatif etkisini birinci ve ikinci altı aylık gelişmelerden görebiliriz. 2003 yılının ilk 6 aylık dönemindeki işlem hacmi bir önceki senenin ilk altı aylık dönemine göre %104'lük artışa tekabül etmesine rağmen ikinci altı aylık dönemde işlem hacmindeki artış % 36 seviyesinde kalmıştır.

Faiz oranlarındaki ve faiz marjlarındaki düşüş nedeniyle önümüzdeki dönemlerde finansal kiralama gelirlerinde önemli oranda azalış meydana gelecektir. Bu durumda leasing firmalarının sadece kiracıyı satın almaya yönlendiren "satın alma opsiyonlu finansal kiralama" işlemleri yaparak hayatlarını idame ettirmeleri mümkün olmayacaktır. Bu nedenle leasing firmalarının "satın alma opsiyonsuz finansal kiralama" (Operasyonel Leasing) işlemlerine başlaması elzem gelmiştir.

Bu tür işlemlerde, kiracı mal bedelinin tamamını değil ancak tamamına yakın bir kısmını ödemekte (örneğin % 80'ini) ve kullanım süresi malın ekonomik ömründen veya amortisman süresinden bir miktar daha kısa olmaktadır. Bu nedenle leasing şirketleri ödenmeyen kısma ilişkin olarak ekipmanların ikinci el riskini taşımaktadır. "Satın alma opsiyonsuz" bu tür finansal kiralama işlemleri leasingin bir uygulama şeklidir ve yurtdışında bu tür işlemler operasyonel leasing olarak tanımlanmaktadır. Dikkat edilecek olursa, bu tip işlemlerde leasing firmaları yatırımcıya, yatırım bedelinin tamamına yakın bir finansman sağlamaktadır. Kiralanan malın kiracı tarafından seçilmesi ve yatırımcıya yatırım bedelinin tamamına yakın bir finansman sağlanması nedeniyle bilinen adi kiralamadan farklılık arz etmektedir ve bu nedenle de yurt dışında renting yerine operasyonel leasing olarak, ülkemizde ise satın alma opsiyonu olmayan finansal kiralama tanımına uygun olmaktadır.

Bu iki tip finansal kiralama işlemindeki tek fark kiralanan mala ilişkin amortisman hakkının kime ait olduğudur. "Satın alma opsiyonlu finansal kiralama" da kiracı, "Satın alma opsiyonu olmayan finansal kiralama" işlemlerinde ise kiralayan malı aktifleştirmektedir.

Ancak, 3226 sayılı Kanun ile "leasing" Türkçe'ye "Finansal Kiralama" olarak geçmiştir. Başındaki "Finansal" kelimesi nedeniyle Türkiye'deki leasing uygulaması "leasing" çeşitlerinden sadece "finansal leasing" ile eşdeğer tutulmaktadır. Esasen, mevcut Finansal Kiralama Kanununda malın kiracı tarafından satın alma zorunluluğu bulunmamaktadır. Satın alma opsiyon olarak verilmiştir. Bu nedenle mevcut kanun operasyonel leasinge yani "satın alma opsiyonsuz finansal kiralama" işlemleri yapmaya imkan vermektedir. Fakat kavram kargaşası nedeniyle leasing firmaları operasyonel leasing işlemleri yapamamaktadırlar.

Özetlemek gerekirse; sadece finansal leasing yaparak sektörün hayatını idame ettirmesi kullanım oranını geliştirmiş ülkelerde olduğu gibi % 20'ler seviyesine ulaşması mümkün değildir. Dünyada leasing işlemleri içinde önemli paya sahip olan ve yukarıda açıklandığı şekilde adi kiralamadan farklılık arzeden "operasyonel leasing" ya da "satın alma opsiyonsuz finansal kiralama" işlemlerinin ülkemizde de bir an önce uygulamaya konulması gerekmektedir. Maliye Bakanlığının bu tür işlemlere ilişkin K.D.V. uygulaması ve muhasebeleştirilmesi ile ilgili açık bir görüş vermesi, Hazine Müsteşarlığının ise bu tür işlemlere konu olacak ekipmanlar için geçerli olan minimum sözleşme süresini iki yıla indirmesi halinde sektörün büyüyerek gelişmesi ve geliştirmiş ülkelerdeki kullanım oranına ulaşması mümkün olacaktır.

Saygılarımla,
Dursun AKBULUT
Yönetim Kurulu Başkanı

22. Dünya Leasing Konvansiyonu Bu Sene Londra'da

Bu sene 22.si düzenlenen World Leasing Convention 16-17 Haziran tarihlerinde Londra'da yapıyor. Siemens Leasing Genel Müdürü ve Fider Yönetim Kurulu üyesi Bülent Taşar'ın da yeni vergi kanunları sonrası Türkiye'de leasing sektörü ve geleceği konulu bir sunumla katılacağı toplantıya çeşitli ülkelerden leasing profesyonelleri iştirak etmekte.

Bu seneki toplantının konuları arasında "Şirket birleşme ve satın almaları", "Leasing Muhasebesinde Uyumlaşmaya Doğru", "Uçak Leasinginde Eğilimler", "İslamik Leasing", "Filo Araç Piyasası" yer alıyor.

Ayrıca toplantıdan bir gün önce Amembal & Associates firmasından Sudhir Amembal'ın sunacağı "Başarı İçin Yönetim Stratejileri" konulu bir günlük çalışma toplantısı yapılacak.

KURSLAR...SEMİNERLER

Advanced Lease Finance
Gelişmiş Leasing Finansmanı
Euromoney/ 24-26 Mart 2004/
Londra

Credit Analysis Techniques
Kredi Analizi Teknikleri
Euromoney/ 19-24 Nisan 2004/
Surrey, İngiltere

Accounting for Leases
Leasing Muhasebesi
Euromoney/ 19-20 Nisan 2004,
ABD

Lease Modelling in Excel
Leasing Modellemesi
Euromoney/ 28-30 Nisan 2004,
Londra

Finance & Operating Leases
Finansal ve Operasyonel Leasing
Euromoney/ 28-30 Nisan 2004,
Londra

İş Leasing'den Çalışanlarına Motivasyon Toplantısı

İş Leasing tüm çalışanlarının katılımı ile geleneksel olarak her yıl düzenlediği motivasyon toplantısını, geçtiğimiz yıl Ekim ayında Bolu Abant'ta gerçekleştirdi. Şirket yetkilileri başarılı bir çalışma ekibi oluşturmak ve şirket içi işbirliğini kuvvetlendirmek için bu tür toplantı ve eğitimlerin gerekli olduğunu ve benzer eğitimlerin süreceğini belirtiyorlar.

Finans Leasing ISO 9001 : 2000 Kalite Standartına Geçti

Finans Leasing, 2001 yılında almış olduğu ISO 9001:1994'ten toplam kalitenin birçok aracını içinde barındıran ve 1994'den daha kapsamlı olan ISO 9001:2000 Kalite Yönetim Standartı'na geçiş yaptı.

Bu Standart'a uygun hizmet veren ilk leasing şirketi olduklarını belirten şirket yetkilileri, ISO 9001:2000 Kalite Standartı'nın müşteri beklenti ve ihtiyaçlarını en üst düzeyde karşıladıklarını belgelediğini ifade ediyorlar.

Yetkililer ISO 9001:2000 Kalite Standartları'nı uygulamayı tercih etmelerindeki amacın, kurum içinde müşteri odaklılığını ön plana çıkartarak, proses yaklaşımının analiz edilmesiyle birlikte sistemin gelişmesi ve müşteri memnuniyetinin en üst düzeye ulaşmasını sağlamak olduğunu belirtiyorlar.

Finans Leasing Genel Müdürü Murat Alacakaptan "Şirketimiz ISO 9001:2000 Kalite Belgesi ile leasing sektöründe alt limit uygulamasını kaldıran ilk şirket olmasının yanı sıra, online hizmet veren ilk şirket olma ünvanlarına bir yenisini daha eklemiş oldu" dedi.

Fon Leasing Üyemiz Oldu

1995 yılında kurulan Site Leasing'in Ülker Grubu tarafından 2002 yılında satın alınması ile 09/08/2002 tarihinde unvan değişikliği yaparak bu tarihten sonra FFK Fon Finansal Kiralama A.Ş. olarak faaliyet göstermeye başlayan kuruluş Aralık 2003 itibarıyla Fider üyesi oldu.

Ödenmiş sermayesi 15 trilyon TL olan Fon Leasing'te Orhan Özokur Yönetim Kurulu Başkanı, Adnan Ağaoğlu Genel Müdür ve Yönetim Kurulu Üyesi olarak görev yapmakta.

Garanti Leasing FMO'dan Kredi Aldı

Garanti Leasing, Aralık ayında Hollanda merkezli finans kuruluşu FMO'dan 10 milyon Euro kredi temin etti. İlk 1 yılı ödemesiz toplam 5 yıllık kredinin, 2000 yılından bu yana FMO'nun Türkiye'deki bir finans kuruluşuna doğrudan sağladığı ilk kredi olduğu belirtiliyor.

Capital'den Koçlease'e Ödül

Capital dergisinin "En Beğenilen Şirketler" araştırmasında Leasing sektöründe ilk sırayı Koçlease aldı. İkinci sırada Garanti Leasing'in ve üçüncü sırada Yapı Kredi Leasing'in yer aldığı araştırmaya 524 şirketten 1377 yönetici katıldı.

Capital'in 4 yıldır yapmakta olduğu ve geleneksel hale getirdiği araştırmada "yönetim ve şirket şeffaflığı", "yeni ürün geliştirme yeteneği" ile "müşteri ve çalışan memnuniyeti" gibi unsurlar dikkate alınıyor. Dergi, finansal göstergelerin tek başına yetersiz kaldığı ve son yıllarda "itibar" kavramının ön plana çıkarak şirketlerin görülemeyen değerlerinin ele alındığından yola çıkarak, yurtdışında da Fortune ve Financial Times gibi yayınların yaptığı araştırmanın bir benzerini Türkiye'de yapmayı amaçlamakta.

Finansal Kiralama Kanunu: Alternatifi Nedir?

Ahmet BULDAM*

Baştarafı Sf. 1'de

Kiralanan malları bir envanter defterine kaydetmek yetecekti. Özel bir sicil olmayacaktı. Gayrimenkul hasılat kiralalarının bile tapu siciline kaydı gerekmeyecekti. Bu ve diğer özel hükümler olmayınca, bir kiracı aleyhine yapılan takipte kiralanan malın tespiti ve kiralayanın korunması mümkün olmayacaktı.

Adi sözleşmelerle leasing yapılabilecekti. Noterde düzenleme sözleşme yapmak gerekmeyecekti.

Leasing sözleşmelerinde süre sınırı olmayacaktı. Altı ay önceden ihbar edilerek her sözleşme feshedilebilecekti.

Fikri veya sınai haklar da leasing konusu olabilecekti.

Kiralar, kiralanan malın ürününden pay vererek ödenebilecekti.

Kiralanan mal kira altında iken satılabilecek, yeni malik altı ay önceden ihbar ederek kira sözleşmesini feshedebilecekti.

Sözleşme kiracının temerrütü ile bozulursa, kiralayanın işlememiş kiralara ilişkin bir hakkı olmayacaktı. Yani kira ödeme taahhütleri 'kesinleşmiş borç' sayılmayacaktı. Bu yüzden de leasing sözleşmesinin temlike konu olması ve böylece menkul kıymete dönüşmesi asla düşünülemeyecekti.

FKK bütün bu çetrefil konuları düzenlemiş, bir kalemde çağdaş bir finansal araç yaratmıştır. Geçen 19 yıl içinde de leasing hukuku defalarca adalet terazisinden geçmiş, temüller ve içtihatlarla şekillenerek zenginleşmiş ve artık deyim yerinde ise 'oturmuştur'.

Peki, bugün FKK'nun alternatifi ne olabilir? Örneğin, tüm finansman faaliyetini düzenleyen tek bir 'şemsiye' yasa mı? Böyle bir yaklaşım birkaç yıldır gündemde. Ne var ki bu hazırlık, leasing sektörüne sadece tek - ve çok dar - bir açıdan baktığı için sektörde derin kaygılar yaratıyor.

Bu bakış açısına göre leasing bir kredi türüdür. Öyleyse leasing şirketi aslında bir finans kuruluşudur. Çoğunda banka sermayesinin hakim olması da bunun kanıtıdır. Öyleyse banka kredilerini nasıl sıkı bir düzene alıyorsak, leasing'i de öyle yapmalıyız. Eğer bunu yapmazsak, bankalar denetimden kaçmış olurlar.

Bu mantık zincirinin her halkası düzeltmeye muhtaçtır.

Öncelikle, leasing'in kredi ve kiralama unsurlarını birbirinden ayırmak anlamsızdır. Bu iki unsur leasing'de iç-içedir. Öyle olmasaydı, FKK malın kiralayanda kaldığı 'operasyonel' kiralama işlemlerini de düzenleme gereğini duymazdı. Leasing ne kiralama ne de finansman: her iki işlevin iç-içe geçtiği 'türü kendine özgü' bir ekonomik işlemdir.

Bu nedenle leasing şirketi, kredi kuruluşları ile ortak işlevleri olan ama aynı anda kredi ile hiç ilgisi olmayan pek çok işlevi ve hizmeti de üreten, 'türü kendine özgü' bir iktisadi işletmedir. Bir leasing şirketi hizmetin ayrılmaz bir parçası olarak müşterileri donanımlar hakkında aydınlatmakta, donanım için uygun bir maliyet fiyatı sağlamakta, ithalat ve teşvik işlemleri yapmaktadırlar. Bunlar finansman ve krediyle ilgisi olmayan ama asli işlerdir.

Ülkemizde banka sermayesinin leasing sektörüne hakim olduğu doğrudur. (Bugün gelişmiş ülkelerin çoğunda bu böyle olmadığı gibi, büyük olasılıkla on yıla kadar Türkiye'de de bu durum değişecektir.) Bunun nedeni leasing'in

- örneğin factoring'de olduğu gibi - banka müşterilerinin bankaların karşılayamadığı bir gereksinimine cevap vermesidir. Leasing'e sermaye yatırmak, bankalar açısından ticari mantığı olan bir 'hizmet bütünleme' çabasıdır. Bu açıdan leasing, sigortacılığa benzetilebilir.

Banka kredilerinin sıkı bir düzene alınması, banka sektöründe ağırlığın mevduat kurumlarında olmasının doğal sonucudur. Ekonominin stratejik bir kaynağı olan mevduat stokunun makul bir risk-verim dengesi içinde kullanılması, tüm dünyada temel bir kamu politikasıdır. Öte yandan mevduat toplamayan, kaynağını para ya da sermaye piyasalarından bulan kuruluşlar, bankalar gibi sıkı bir kredi rejimine bağlanmazlar. Bu tür kuruluşlar, aldıkları kredi ya da sermaye türünün gerektirdiği kurallar çerçevesinde serbestçe hareket ederler.

Bugün dünyada mevduat toplamayan kuruluşların da, riskli varlıklar ve yüksek kaldıraç nedeniyle 'sistemik risk' yaratabildiklerini görüyoruz. Ancak hiçbir ülke bu nedenle tüm sektörleri aynı 'riskli varlıklar rejimi' içine almayı düşünmüyor. Amaç, banka iştiraklerini denetlemek olmalıdır. Ülkemizde banka iştiraki olan leasing şirketleri zaten bankaların denetim süreci kapsamındadırlar. Bankaların leasing iştirakleri banka bilançosu ile konsolide edilmekte, ve banka denetimi kapsamında her türlü bilgileri gözden geçirilmektedir. BDDK bu iş için gerekli bütün yetkiye sahiptir. Halka açık olan leasing şirketleri ise SPK kuralları çerçevesinde bağımsız denetimden geçmektedirler.

Leasing şirketleri bankalarla aynı kredi rejimine alınmazsa, banka denetimlerinde bir boşluk doğacağı kuşkusuz, temelsiz bir kuşku değildir. Çünkü aslında böyle bir 'boşluk' bugün de yoktur.

Türkiye'de leasing, finansal kiralama kanalında büyük bir gelişme göstermiştir. Şimdi operasyonel kiralama aşamasının eli kulağındadır. Sabit sermaye stokunun makro verimliliğini önemli ölçüde arttıran bu teknolojinin önün açılması için devletin şimdi yapması gereken şeyler vardır. Bunlar dururken, vergi düzenini değiştirmek, denetimi katmerlendirmek gibi adımlarla uğraşılması nasıl açıklanabilir?

FKK sadece finansal mevzuatın parçası değildir. Hatta, 'finansal ağırlıklı' bir kanun bile değildir. Bu nedenle FKK ve ilgili mevzuatın 'kaldırılması' düşünülmemelidir, finansal mevzuat içine sıkıştırılması ise asla düşünülmemelidir. Böyle bir adım bu kanun temelinde 20 yılda sağlanan birikimi sıfırlayacak, 80 yıl öncenin Hasılat Kirası hukukunu bugünün ve geleceğin leasing'ine uyarlamak için değerli yıllar ve kaynaklar harcanmasına yol açacaktır.

FKK'nun alternatifi yine FKK'dur.

Yıllardır yatırımlarını askıya alan Türkiye, 2004'te arayı kapatmak zorunda. Bunun için de bulabildiği her kaynağı yatırıma yönlendirmesi gerekli. Leasing sektörünün 2003'te yaptığı ciro, büyük olasılıkla konsolide kamu yatırımlarının yarısını aşmış olacak.

Bir İngiliz atasözü der ki: 'Çalışıyorsa, dokunma.' Sorunsuz çalışan bir sektörün temel kanununu ele alırken de böyle düşünmek gerek.

*Yönetim Danışmanı/
FİDER Eski Başkanı

5035 Sayılı Kanunla Kredilere Getirilen Damga Vergisi İstisnası Hakkında

Tülay ÖKER SONUGÜR / Sigma Yeminli Mali Müşavirlik

Bilindiği üzere, 2 Ocak 2004 tarih ve 25334 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 5035 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile 488 Sayılı Damga Vergisi Kanununda önemli değişiklikler yapılmıştır. Buna göre; bankalar, yurt dışı kredi kuruluşları ve uluslararası kurumlarca kullanılacak kredilerin temini ve geri ödenmesi amacıyla düzenlenecek kâğıtlar ile bu kâğıtlar üzerine konulacak şerhler (kredilerin kullanımları hariç) damga vergisinden istisna edilmiştir. 4842 sayılı Kanunla Damga Vergisinden istisna edilen kâğıtların sayıldığı Kanuna ekli (2) sayılı tablonun IV- Ticari ve medeni işlerle ilgili kâğıtlar bölümündeki 23 üncü bent, 1 Ocak 2004 tarihinden itibaren değiştirilmiş ve yurt içi ve yurt dışı kredi kuruluşlarından temin edilen ve ortalama vadesi bir yıl ve daha uzun süreli olan nakdi yatırım kredileri nedeniyle düzenlenen kâğıtlar (kredilerin kullanımları hariç) damga vergisinden istisna edilmiştir. 5035 sayılı Kanunun 30 uncu maddesi ile bu istisnanın kapsamı oldukça genişletilmiş ve bankalar, yurt dışı kredi kuruluşları ve uluslararası kurumlarca kullanılacak kredilerin temini ve geri ödenmesi amacıyla düzenlenecek kâğıtlar ile bu kâğıtlar üzerine konulacak şerhler (kredilerin kullanımları hariç) herhangi bir sınırlamaya tabi tutulmaksızın 2 Ocak 2004 tarihinden itibaren damga vergisinden istisna edilmiştir.

Buna göre 2 Ocak 2004 tarihinden itibaren; bankalar, yurt dışı kredi kuruluşları ve uluslararası kurumlarca (IFC, IBRD gibi) kullanılacak kredilerin temini ve geri ödenmesi amacıyla düzenlenecek kâğıtlar ile bu kâğıtlar üzerine konulacak şerhler (kredilerin kullanımları hariç), üzerinden damga vergisi hesaplanmayacaktır. Bu düzenleme kapsamında Türkiye'deki bankalar ve bunların yurtdışındaki şubeleri ile yurtdışı bankaların ve kredi kuruluşlarının kullandıkları vadesi ve para cinsi ne olursa olsun bütün kredilere ilişkin sözleşmeler damga vergisinden istisna edilmiştir. Ancak bankalar, yurt dışı kredi kuruluşları ve uluslararası kurumlar dışındaki diğer kişi, kurum ve kuruluşlar tarafından kullanılacak kredilerin temini ve geri ödenmesi amacıyla düzenlenecek kâğıtlar ile bu kâğıtlar üzerine konulacak şerhler, başkaca bir istisna bulunmadığı sürece damga vergisine tabi olacaktır. Dolayısıyla yurtiçinde banka dışı kurumlardan, yurtdışında ise uluslararası kurumlar ve kredi kuruluşları dışındaki diğer her türlü dış kaynaktan gerek doğrudan doğruya gerekse faaliyet gösteren bankalar vasıtasıyla alınacak verilecek krediler ve bu kredilerin geri ödenmesi nedeniyle düzenlenen kâğıtlar başkaca bir istisna bulunmadığı sürece damga vergisine tabi olacaktır.

Diğer taraftan 5035 sayılı Kanun metninde, belirtilen kuruluşlarca kullanılacak kredilerin temini ve geri ödenmesine ilişkin kâğıtlara vergi istisnası getirilmiş olduğundan, müşteri ile kredi veren kuruluş arasında kredinin temini sırasında kredi sözleşmelerine ilaveten düzenlenen ilgili diğer sözleşmeler ile kredilerin tahsis şartları gereği kredinin temini sırasında alınan teminatlarla ilişkin düzenlenen kâğıtların (teminat mektupları, garanti ve kontrgaranti mektupları, rehin sözleşmeleri, kefaletnameler, ipotek senetleri, ...vs.) kredilerin temini amacıyla düzenlenen kâğıtlar olarak yorumlanarak, kredi sözleşmesi gibi istisna kapsamında düşünülmesi gerekmektedir.

Gayrinakdi krediler de istisna kapsamında mıdır? (12.01.2004 tarih ve DV-4/2004-3 sayılı Maliye Bakanlığı sirküleri) Başlangıçta gayrinakdi kredilerin ve bu kredilerin temini için düzenlenen Genel Kredi Sözleşmeleri ve sair kâğıtların istisna kapsamına girip girmediği konusunda tereddütler oluşmuş olup, Maliye Bakanlığı 12.01.2004 tarihli DV-4/2004-3 sayılı Damga Vergisi sirküleri ile aşağıda yer verilen açıklamaları getirmiştir.

"488 sayılı Kanuna ekli (2) sayılı tablonun (23) numaralı fıkrasında yapılan değişiklik ile ihracat kredisi, yatırım kredisi, konut kredisi ve benzeri herhangi bir kredi ayırımına gidilmeksizin, bankalar, yurt dışı kredi kuruluşları ve uluslararası kurumlarca kullanılan

tüm krediler ile ilgili düzenlenen kâğıtlar ve bu kâğıtlar üzerinden konulan şerhler istisna kapsamına alınmıştır. Ancak, bu kredilerin kullanımları istisna kapsamında değildir.

Kanun kapsamındaki kredi tanımına Bankalar Kanununa göre kredi olarak kabul edilen nakdi krediler ile teminat mektupları, kefaletler, aval, ciro ve kabuller gibi gayrinakdi krediler girmektedir. Akreditifler de bu kapsamda değerlendirilmektedir."

Görüldüğü üzere Damga Vergisi Sirkülerinde, Bankalar Kanununa göre kredi olarak kabul edilen nakdi kredilerin yanı sıra, teminat mektupları, kefaletler, aval, ciro ve kabuller gibi gayrinakdi krediler ve akreditifler de "kredi" tanımına dahil edilmiş bulunmaktadır.

Gayri nakdi krediler ile "Kredilerin kullanımları hariç" ifadesine ilişkin Maliye Bakanlığı tarafından yapılan açıklama (30.01.2004 tarih ve DV-6/2004-5 sayılı Damga Vergisi sirküleri) Maliye Bakanlığı, düzenlemede yer alan "Kredilerin kullanımları hariç" ifadesi ile ne kastedildiği konusundaki tereddütler ile gayri nakdi kredilere ilişkin uygulamada karşılaşılan bazı tereddütlerin giderilmesi amacıyla 30.01.2004 tarih, DV-6/2004-5 sayılı Damga Vergisi sirkülerini yayımlamıştır. Söz konusu sirkülerde "Kredilerin kullanımları hariç" ifadesinin, kredinin temin edilmesinden sonra değişik amaçlarla kullanılması sırasında bu tutarın kullanımı ile bağlantılı olarak düzenlenmesi muhtemel kâğıtların kavramakta olduğuna yerverilmiş ve örneğin, bir taşıt kredisinin temininden sonra bu kredi ile satın alınan taşıtla ilgili alıcı ile satıcı arasında düzenlenen sözleşme ve benzeri kâğıtların vergiye tabi olacağı belirtilmiştir.

Söz konusu sirkülerde, bankalar tarafından düzenlenecek teminat mektupları ve akreditiflerin gayrinakdi kredi olarak değerlendirileceği ve bunların sürelerinin uzatılması veya kısaltılması, miktarının artırılması veya azaltılması nedeniyle düzenlenecek kâğıtların da damga vergisi istisnasından yararlandırılması gerektiği belirtilmiştir. Dolayısıyla sirkülerdeki açıklama kapsamında gayrinakdi kredilere mutlak bir damga vergisi istisnası sağlanmış olup;

- gayri nakdi kredilerin temini amacıyla düzenlenen kredi sözleşmeleri,
- bu sözleşmeler için alınan rehin, kefalet senetleri, ipotek sözleşmeleri ve
- gayri nakdi kredilerin temini amacıyla alınan teminatların (kontrgaranti mektupları, teminat mektupları) yanısıra,
- gayrinakdi kredilerin kullanımını için düzenlenen teminat mektupları, akreditifler, teyitler, aval, ciro ve kabuller de

damga vergisinden istisna bulunmaktadır.

Diğer taraftan DV-6/2004-5 sayılı Damga Vergisi sirkülerinde yer verildiği üzere yukarıda yer verilenlere ilişkin (gayri nakdi kredilerin temini amacıyla düzenlenen kredi sözleşmeleri, teminat mektupları, akreditif v.s.) sürelerin uzatılması veya kısaltılması, miktarının artırılması veya azaltılması nedeniyle düzenlenecek kâğıtlar da damga vergisi istisna bulunmaktadır. Görüldüğü üzere 5035 sayılı Kanunla getirilen düzenlemeler neticesinde bankalar tarafından 02. 01. 2004 tarihinden itibaren kullanılacak kredilerin temini ve geri ödenmesi amacıyla düzenlenecek kâğıtlar ile bu kâğıtlar üzerine konulacak şerhler (kredilerin kullanımları hariç), kredinin ihracat, yatırım, işletme, kurumsal, bireysel, tüketici, konut gibi ayrımlar yapılmaksızın, nakdi veya gayrinakdi olup olmadığına ve yurt içi veya yurt dışına açılıp açılmadığına bakılmaksızın ve herhangi bir belge aranılmaksızın damga vergisinden istisna edilmiş bulunmaktadır.

Yatırım İndirimi Uygulamasında 2003 Yılında Yaşanan Gelişmeler Işığında Önemli Konular

M. Ersun BAYRAKTAROĞLU / PricewaterhouseCoopers

Vergi Barışı Yasası olarak bilinen 4811 sayılı yasa ile başlayan 2003 yılı, 4842 sayılı yasa ile vergi sisteminde köklü değişiklikleri getirip yıllardır üzerinde konuşulup tartışılan 5024 sayılı enflasyon düzeltmesi yasası ile sona erdi. Yayınlanması yeni yılın ilk günlerine sarkan 5035 sayılı yasa da 2003'ün vergi yasaları arasında sayarsak 2003 yılını vergi yasalarında yapılmış önemli değişikliklerin yılı olarak saymak hiç de zor olmayacak. Şu sıralar Meclis komisyonunda bekleyen vergi tasarı ve tekliflerini görünce vergideki değişikliklerin 2004 yılında da gündemin önemli bir kısmını işgal edeceğini söylemek mümkün.

Bir sektör yayın organı olan bu dergide vergi ile ilgili olarak yazılacak bir yazının kenarından köşesinden de olsa sektörle bağlantılı bir konuyu içermesini beklemek tüm okuyucuların hakkı olsa gerek. 2003 yılında yapılan vergi düzenlemeleri arasında sektörü en çok ilgilendiren iki konu bize göre VUK'nun mükerrer 290. maddesinde yapılan değişiklikle getirilen "finansal kiralama işlemlerinde değerlendirme" ve GVK'nun 19. maddesinde düzenlenen yeni "yatırım indirimi" uygulaması olmuştur. Derginin daha önceki sayılarında finansal kiralama değerlendirme konusunda yazılar yer aldığından bu yazının konusunu sektör için en az "değerleme" konusu kadar önemli olduğunu düşündüğümüz "Yatırım indirimi uygulamasında 2003 yılında yaşanan gelişmeler ışığında önemli konular" olarak belirledik.

Yatırım İndirimi İstisnası Nedir?

Esas olarak yatırım indirimi, ticari ve zirai kazançları üzerinden vergiye tabi mükelleflerin (Gelir ve Kurumlar vergisi mükelleflerinin) yasada belirlenmiş yatırımları kapsamındaki harcamalarının belli bir yüzdesinin yine yasada belirlenen esaslar çerçevesinde kurum kazancından indirilmesi yolu ile mükelleflere sağlanan bir teşviiktir.

Uygulandığı yıllar boyunca başta bir istisna mı yoksa indirim mi olduğu konusundan başlayarak yatırım indiriminin hemen hemen tüm maddeleri uzun uzun tartışılmış, konu ile ilgili olarak pek çok tebliğ, mukteza ve yargı kararı oluşmuş ve sistem son yıllarda artık oturmuşken 4842 sayılı

yasa ile bir kez daha değiştirilmiştir.

Yeni sistemin işleyişi aşağıdaki bölümde kısaca açıklanacak olmakla birlikte burada uygulamanın Gelir Vergisi Kanunu'nun 19. ve Geçici 61. maddeleri çerçevesinde 4842 sayılı yasa öncesi ve sonrası ile birlikte "çift mevzuatla" çalışmakta olduğunu söylemek yerinde olacaktır.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 19. maddesi Çerçevesinde Yatırım İndirimine Kısa Bakış

4842 sayılı yasanın yayın tarihi olan 24.4.2003 aynı zamanda GVK 19. maddede düzenlenen yeni yatırım indirimi istisnasının da yürürlük tarihidir.

GVK'nun "Ticari ve zirai kazançlarda yatırım indirimi istisnası" başlıklı 19. maddesine göre yatırım indirimi istisnasından önceki uygulamada olduğu gibi, yine dar mükellefiyete tabi olanlar da dahil olmak üzere ticari ve zirai kazançları bilanço esasına göre tespit edilen vergiye tabi mükellefler yararlanacaklardır.

Bu mükellef grubunun faaliyetlerinde kullanmak üzere satın aldıkları ya da imal ettikleri *amortisman tabi iktisadi kıymetlerin maliyet bedelinin %40'ı* vergi matrahlarının tespitinde ilgili kazançlarından (gelir vergisi mükellefleri için ticari ya da zirai kazanç, kurumlar vergisi mükellefleri için kurum kazancı) yatırım indirimi istisnası olarak indirilir.

Yatırım indirimi uygulamasına, istisnaya konu iktisadi kıymete ilişkin harcamaların yapıldığı yılda başlanır ve indirilecek tutara ulaşıncaya kadar devam olunur. Harcamanın yapıldığı yılda kazancın yetersiz olması nedeniyle indirilemeyen istisna tutarı izleyen yıllarda yeniden değerlendirme oranı ile artırılarak dikkate alınır.

Yasa yatırım indirimi istisnası hesaplanması için gerekli asgari harcama tutarını 5 milyar TL (2004 yılı için 6 Milyar TL) olarak belirlemiştir. Bu tutarın altında kalan harcamalar sebebiyle istisnadan yararlanılamaz. Yasa, belirlenen bu sınırın üzerinde olsa bile istisna uygulanmayacak harcamaların neler olduğunu da maddede ayrı ayrı saymıştır. Yasaya göre yatırım indirimi istisnasında yararlan-

namayacak harcamalardan Finansal Kiralama sektörünü yakından ilgilendirdiğini düşündüklerimizle ilgili açıklamalar yazımızın aşağıdaki bölümünde yer almaktadır.

Yasa maddesinde yer alan hükümlerle ilgili bölümü, mükelleflerin yatırım indirimi istisnasından yararlanmış iktisadî kıymetlerin aktife alındıkları tarihten itibaren iki yıl geçtikten sonra elden çıkarmaları halinde kullandıkları ve henüz kullanamamaya sonrakı yıllara devrettikleri yatırım indirimi haklarını aynen muhafaza edeceklerini ancak, iki yıl dolmadan söz konusu iktisadî kıymeti elden çıkarmaları halinde ise yararlandıkları istisna ile ilgili olarak herhangi bir yükümlülük altına girmeyeceklerini fakat yararlanamamaya devreden yatırım indirimi haklarından daha sonra yararlanmalarının mümkün olmayacağını belirterek noktalamam.

Yatırım İndirimi Uygulaması İle İlgili Özellik Arz Eden Konular

► Finansal Kiralama Şirketi Ancak Kiracısının Yatırım İndirimi İstisnasından Yararlanma Hakkı Bulunması Halinde İstisnadan Yararlanabilir.

Bilindiği gibi 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu'nun 4842 sayılı kanunla değişik 28. maddesi yatırımların tamamının veya bir bölümünün finansal kiralama yoluyla gerçekleştirilmesi halinde kiralananın, finansal kiralamaya konu olan iktisadî kıymetlerle ilgili olarak bunların satın alınması halinde uygulanan teşviklerden yararlanacağını hüküm altına almaktadır. Bu maddeye göre finansal kiralama yolu ile yapılan yatırımlarla ilgili yatırım indirimi istisnasından finansal kiralama şirketi yararlanacaktır. Ancak finansal kiralama şirketinin bu istisnadan yararlanmasının ana şartı kiracının söz konusu yatırım harcaması sebebiyle GVK'nun 19. maddesinde belirlenmiş olan yatırım indirimi istisnasından yararlanabilecek olmasıdır. Başka bir deyişle yatırım indirimi istisnasından yararlanma hakkı bulunmayan örneğin bir serbest meslek erbabının ya da gerçek kişinin finansal kiralama yolu ile iktisap edeceği bir iktisadî kıymet nedeniyle finansal kiralama şirketinin yatırım indiriminden yararlanma olanağı bulunmamaktadır.

► Yatırım İndirimi İstisnası Sadece "Yeni" İktisadî Kıymetlere Yapılacak Harcamalara Uygulanabilir.

Yurt içinde ya da yurt dışında daha önce kullanılmış olan iktisadî kıymetlere ilişkin yatırım harcamaları için yatırım indirimi hesaplanamaz. Bu kuralın istisnası yüzer havuzlar ile 12 yaşından küçük gemilerdir. Yüzer havuzlar ile 12 yaşından küçük gemiler için yapılan harcamalar bu iktisadî kıymetler daha önce kullanılmış olsalar bile yatırım indirimi istisnasından yararlanabilirler.

► Mal ve Hizmet Üretimi İle Doğrudan İlgili Olmayan Alet, Edevat, Mefruşat ve Büro Demirbaşları İle İlgili Harcamalar Yatırım İndiriminden Yararlanamaz.

4842 sayılı yasa öncesi yatırım indirimi uygulaması ile yeni uygulamanın önemli farklarından biri "mal ve hizmet üretimi ile doğrudan ilgili olmak" noktasında ortaya çıkmaktadır. Yatırım indiriminin ana şartı 19. maddenin 1 numaralı fıkrasında belirtildiği gibi "faaliyetlerde kullanmak" olmakla birlikte yatırım indirimi istisnasından yararlanamayacak harcamaların sayıldığı aynı maddenin 4 numaralı fıkrasına göre faaliyette kullanılmak üzere satın alınmış ya da imal edilmiş olsa bile *mal ve hizmet üretimi ile doğrudan ilgili olmayan alet, edevat, mefruşat ve büro demirbaşlarına* ilişkin harcamaların yatırım indiriminden yararlanması mümkün bulunmamaktadır.

Yasanın çıkış tarihinden beri yeni uygulama ile ilgili olarak Maliye Bakanlığı tarafından tebliğ bazında herhangi bir açıklama yapılmamış olması nedeniyle yukarıda belirtilen maddede geçen *mal ve hizmet üretimi ile doğrudan ilgili olmak* ifadesinden kastedilenin ne olduğunu anlamak oldukça güçtür.

Maddenin lafzından, öncelikle alet, edevat, mefruşat ve büro demirbaşlarına ilişkin harcamalarla ilgili olarak mutlaka bir mal ya da hizmet üretimi ile doğrudan ilişkisinin kurulması gerektiği anlaşılmaktadır. Bir sanayi işletmesinde üretim departmanında kullanılan büro demirbaşlarının mal üretimi ile doğrudan ilişkisinin kurulması kolaylıkla mümkün olacakken aynı işletmenin muhasebe departmanında kullanılan büro demirbaşları için yapılan harcamanın "mal üretimi ile doğrudan" ilişkisinin kurulamayacak olması nedeniyle yatırım indiriminden yararlanması mümkün olmayabilecektir. Bu örnekten hareketle, tüm üretim ve hizmet işletmeleri için başta muhasebe, insan kaynakları, satın alma, pazarlama departmanları-

nın ihtiyacı için yapılan alet edevat, mefruşat ve büro demirbaşı harcamalarının yatırım indirimine konu edilmesi mümkün olmayabilecektir. Bu nedenle Finansal kiralama şirketlerinin yararlanabileceği yatırım indirimi istisnasının tespitinde kiracının finansal kiralamaya konu iktisadi kıymeti işletmesinin hangi biriminde kullandığının tespitinin yapılması gerekli olacaktır.

► İşletmenin Esas Faaliyet Konusu İle İlgili Olmayan Taşıt Araçlarına İlişkin Harcamalar Yatırım İndiriminden Yararlanamaz.

GVK 19. maddede hüküm altına alınan yeni yatırım indirimi uygulamasında, yukarıdan beri açıklamakta olduğumuz "faaliyette kullanmak, "mal ve hizmet üretimi ile ilgili olmak" kavramlarının yanına taşıt araçları ile ilgili olarak bir de "esas faaliyet konusu ile ilgili olmak" şeklinde bir başka kavram daha eklenmiş bulunmaktadır.

Yatırım indiriminden yararlanamayacak olan harcamaların sayıldığı GVK 19/4 maddesinde binek otomobili ve benzeri kara taşıtları, yat, kotra, tekne ve benzeri motorlu deniz araçları ile uçak ve helikopter gibi hava taşıtlarından işletmenin esas faaliyet konusu ile ilgili olmayanlarına ilişkin harcamaların yatırım indirimi istisnasından yararlanamayacağı hüküm altına alınmıştır.

"Esas faaliyet konusu ile ilgili olmak" ifadesi de açıklama gerektirmektedir. Esas faaliyet konusu dağıtım olan ya da binek oto kiralaması olan bir şirketin bu amaçla iktisap edeceği binek otolarına; hava taşımacılığı ile iştigal eden bir şirketin uçak ya da helikopterlerine; yat, kotra, ya da tekne ile yolcu taşımacılığı yapan bir işletmenin bu taşıt araçlarına ilişkin harcamalarının yatırım indirimi istisnasından yararlanacağı açık olmakla birlikte, örneğin esas faaliyet konusu herhangi bir mal ya da hizmet üretim ve pazarlaması olan bir işletmenin pazarlama elemanlarına bu amaçla tahsis ettiği binek otomobillerine ilişkin harcamalarının istisnadan yararlanıp yararlanamayacağı konusu ciddi tartışmaları beraberinde getirmektedir.

Finansal Kiralama şirketlerince yapılacak kara, deniz ya da hava taşıtlarına ilişkin kiralamalarda kiracının esas faaliyet konusunun doğru bir şekilde tespit edilip kiralanan taşıtların bu amaçla kullanıldığının takibinin yapılması önem arz etmektedir.

► Eski ve Yeni Hükümlerin Uygulama Sırası Konusunda Mükelleflerin Seçimlik Hakları Vardır.

Yazımızın başında yatırım indirimi uygulamasının 24.4.2003 öncesi ve sonrası dönemlere ait olmak üzere GVK'nun 19 ve Geçici 61. maddeleri çerçevesinde ikili bir uygulamaya tabi olduğundan söz etmiştik. Hatırlanacağı üzere yatırım indiriminde yıllar itibariyle bir sıra takip edilmekte kazancın yeterli olmasına rağmen yararlanılmayan yatırım indirimi hakkı sonraki yıllarda kullanılamamaktaydı.

Aynı esas yeni uygulamada da geçerli olmakla birlikte Maliye Bakanlığı yayınladığı sirküler ve vermiş olduğu özgelelerde hem 24.4.2003 öncesi ve hem de bu tarih sonrasına ait yatırım indirimi hakkı olan mükelleflerin hangi döneme ilişkin hakkını kullanacağı konusunda serbestçe seçim yapabileceğini, bu şekilde yapılacak seçim nedeniyle yararlanmadığı döneme ilişkin hakkını sonraki yıllarda kullanılabileceğini ifade etmiştir.

Böylelikle 24.4.2003 tarihi sonrası yeni hükümlere göre yeterli yatırım indirimi hakkı elde etmiş bulunan mükellefler eski dönemlere ait yatırım indirimi stoklarını "yakmadan" yeni usullere göre belirlenmiş haklarını kullanabilecekler ve bu yolla %19.8 oranındaki stopajı ödemenin de önüne geçmiş olacaklardır.

Buna karşılık 2004 ve izleyen yıllarda yeni hükümlere göre belirlenmiş yatırım indirimi hakkının kullanılmasında yine yıllara göre belirlenmiş sıranın takip edilmesi gerekecektir.

Son söz

4842 sayılı yasa ile getirilen yeni düzenlemeler sonucunda, yararlanmak için teşvik belgesi alma zorunluluğunun bulunmaması nedeniyle belge almayan mükellefler tarafından da yararlanılacak bir hak olarak yaygınlaşan ve herhangi bir stopaj yükümlülüğü olmaksızın yararlanılacak olan yatırım indirimi istisnası, bu hali ile finansal kiralama sektörü için öteden beri gelen önemini bir kat daha artırmıştır.

Sektör için bu derece önemli olan bu istisna ile ilgili kuralların, finansal kiralama şirketlerince çok sıkı bir şekilde ve doğru olarak uygulanması, denetlenmesi, kuşku durumlarda işlem tesis etmeden önce konunun tüm yönleri ile tartışılması, açık olmayan konularda Bakanlık'la temasa geçilerek görüş alınması konunun önem ve değeri nedeniyle kaçınılmazdır.

Leasing Sektörünün 2003 Yılı İşlem Hacmi 2 Milyar Doları Geçti

Leasing sektörünün 2003 yılı işlem hacmi 2,164 milyar USD olarak gerçekleşti. Sektörün 9 aylık işlem hacmi 1,5 milyar USD (1,574 milyar USD) üzerinde gerçekleşmişti, son çeyrekte ise yaklaşık 590 milyon USD tutarında işlem gerçekleştiren leasing şirketleri böylece sene sonunu 2 milyar USD'in üzerinde işlem hacmiyle kapadılar.

USD tutarında tekstil yatırımı finanse edildi. Makine ekipman grubunda ise 2002 yılında 279 milyon USD işlem hacmi gerçekleşmişken 2003 yılında bu grup % 96 artış göstermiş ve 548 milyon USD'ye ulaşmıştır.

Kara ulaşım araçlarının ise toplam içindeki payı değişmekle beraber, işlem hacmi bir önceki seneye göre % 71

(Milyar TL-Bin USD)					
	I.Dönem	II.Dönem	III.Dönem	IV.Dönem	TOPLAM
TL	619.137	1.002.407	689.799	823.969	3.135.322
USD	364.188	712.115	498.274	590.305	2.164.883
Sözleşme Adedi	4.975	7.881	5.614	5.763	24.233

2002 yılı işlem hacmi 1,3 milyar USD olarak gerçekleşen leasing sektöründe bu seneki işlem hacmine göre USD bazında artış oranı % 63 oldu. 2003 yılında sektörün finanse ettiği proje adedi de bir önceki yılın üzerinde gerçekleşti. 2002 yılında 19.383 adet projeye finansman sağlayan leasing şirketleri 2003 yılında bu rakamı 24.233 adete çıkardılar.

Mal gruplarının leasing işlem hacmi içinde dağılım oranı bu sene de değişmedi ve tekstil yatırımları ile üretim ekipmanları (makine ve ekipman grubu) 2002 yılında olduğu gibi işlem hacminin % 44'ünü oluşturdu. Leasing şirketleri, 2003 yılında toplam 961 milyon USD tutarında tekstil ve üretim ekipmanı finanse ettiler.

2002 yılında finanse edilen mal grupları bazında en büyük artış tekstil makinalarında yaşanmış ve 311 milyon USD tutarında tekstil yatırımı leasing yöntemiyle finanse edilmişti. 2003 yılında da tekstil yatırımlarının hızı kesilmedi ve 2002'ye oranla % 30 artış kaydedilerek 413 milyon

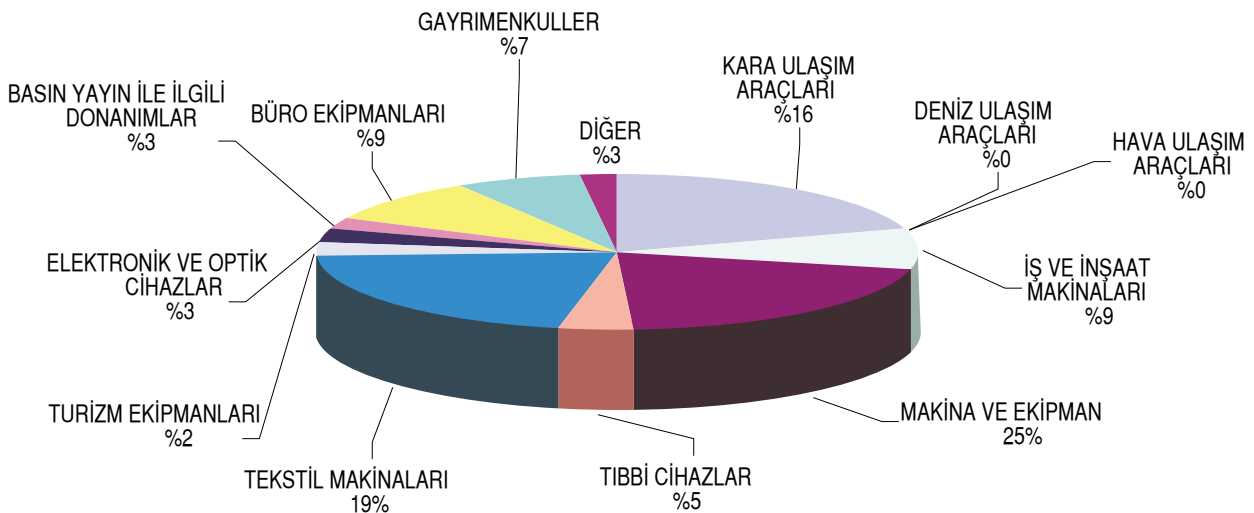
oranında arttı. Bu grubun içinde en çok artış gösteren alt gruplar % 178 ile Otobüs ve % 129 ile Çekici finansmanında oldu.

Genel artışın üzerinde artış yaşanan bir diğer grup iş makineleri oldu. 2002 yılında 99,5 milyon USD tutarında iş makinesi finanse eden leasing şirketleri bu yıl 202 milyon USD tutarında iş makinesine leasing finansmanı sağladılar. Bu grubun içinde en büyük paya 110 milyon USD ile ekskavatör ve loader grubu sahip.

Tıbbi cihaz finansmanında da bu sene USD bazında % 135 artış ile genel artışın üzerinde bir artış yaşandı ve tıbbi cihaz finansmanı 2002 yılında 43 milyon USD iken 2003 yılında 100 milyon USD'a yükseldi. Toplam içindeki payı ise % 3'ten % 5'e yükseldi.

Gayrimenkul finansmanı ise bu sene % 109 oranında arttı. 2002 yılında 69 milyon USD olan gayrimenkul işlemleri bu sene 144 milyon USD'a yükseldi. Toplam içindeki payı da % 5'ten % 7'ye yükseldi.

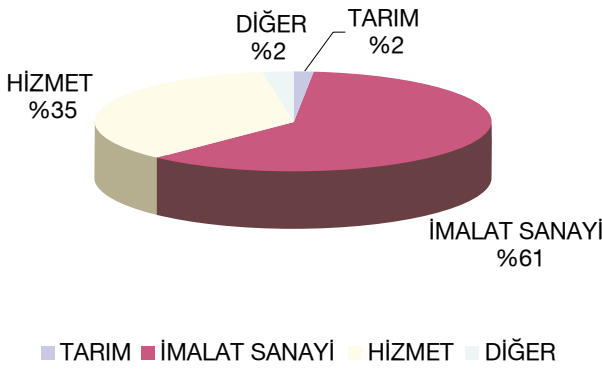
2003 Yılı Mal Grupları Bazında Dağılım

Öte yandan bilgisayar ve büro ekipmanlarındaki artış oranı genel artışın altında gerçekleşerek % 34 oldu ve bu grubun toplam içindeki payı % 10'dan % 9'a düştü.

Sektörler bazında baktığımızda 2003 yılında finanse edilen projelerin % 61'i imalat sanayinde faaliyet gösteren kuruluşlara, % 35'i ise hizmet sektöründe faaliyet gösteren kuruluşlara gerçekleştirildi. İmalat sanayinin içinde en büyük oran % 39 ile tekstil sektörüne ait. Hizmet sektöründe en yüksek pay ise % 25 ile inşaat, % 15 ile ise taşımacılık sektörüne yapılan leasing işlemlerinden oluşuyor. Bu dağılım 2002 yılında % 59 imalat, % 37 hizmet sektörü olarak gerçekleşmişti.

SEKTÖRLERE GÖRE DAĞILIM

PENETRASYON ORANI : DPT'nin 2003 yılı için tahmini gerçekleşme sabit sermaye yatırımlarına baktığımızda, leasing işlemlerinin yatırımlar içindeki payı % 7.2 olarak görünüyor. Bu hesaplama yapılırken ekipman leasing işlemlerinin, konut hariç özel sektör sabit sermaye yatırımlarındaki payına bakılıyor. Kamu yatırımlarında leasingi hemen hemen hiç kullanmadığı için, hesaplamada dikkate alınmıyor. Türkiye'de leasing penetrasyonu % 5-7 seviyelerinde gerçekleşiyor. Bu oran, gelişmiş ülkelerde % 15-20, ABD'de ise % 30 seviyelerinde. Ülkemizde leasingin yatırımlardaki payı halen istenilen seviyeye gelmiş değil.

NET KİRA ALACAKLARI : Sektörün performansını gösteren bir diğer gösterge net kira alacakları tutarı. Bu tutar leasing şirketlerinin devam eden sözleşmelerindeki anapara riskini gösteriyor. FİDER'e üye 39 şirketin 34'üne ait verilere istinaden; 31.12.2003 tarihi itibarıyla sektörün finanse edilen yatırımlardaki net kira alacağı (finansman tutarı) 2,2 milyar USD olarak gerçekleşti. Bu tutar 2002 yılında 1,4 milyar USD, 2001 yılında ise 1,2 milyar USD idi. Böylece sektörün 2003 yılı net kira alacakları bir önceki seneye göre % 48 artış gösterdi.

FİDER'e üye şirketlerin 31.12.2003 tarihi itibarıyla net kira alacağı tutarına göre sıralaması aşağıdaki gibidir :

	NET KİRA ALACAĞI (FİNANSMAN) TUTARI	2003 YILI İŞLEM HACMİ
ŞİRKETİN ADI	(Bin USD)	(Bin USD)
1 KOÇLEASE	295.390	285.103
2 YAPI KREDİ LEASING.	241.546	231.091
3 GARANTİ LEASING	235.094	236.197
4 İŞ LEASING	216.359	185.350
5 CİTILEASE	124.225	101.928
6 BNP-AK DRESDNER LEASING	123.545	98.350
7 FINANS LEASING	118.832	113.374
8 FFK FON LEASING	115.640	140.350
9 TEB LEASING	111.234	128.424
10 DIŞ LEASING	87.300	106.999
11 VAKIF LEASING	67.116	44.529
12 HALK LEASING	61.898	59.756
13 SIEMENS LEASING	48.804	52.136
14 ABN AMRO LEASING	38.516	33.110
15 DENİZ LEASING	36.930	42.305
16 ZİRAAT LEASING	36.174	8.954
17 PAMUK LEASING	35.630	20.791
18 TEKSTİL LEASING	31.210	28.074
19 ALEASE	30.576	38.584
20 A&T LEASING	25.671	24.512
21 ŞEKER LEASING	25.173	24.142
22 SANKO LEASING	14.074	4.718
23 DAIMLER CHRYSLER LEASING	13.675	17.175
24 DEMİR LEASING	8.692	2.535
25 MNG LEASING	5.948	2.913
26 ULUSAL LEASING	4.784	2.404
27 TEKFEN LEASING	4.527	4.955
28 TOPRAK LEASING	4.306	2.008
29 DAL LEASING	3.285	3.529
30 YALÇINLAR LEASING	1.712	469
31 KENT LEASING	713	-
32 DARI LEASING	664	1.521
33 MERSAN LEASING	5	106
34 ASYA FINANS (*)	-	51.819
35 KUVEYT TÜRK (*)	-	51.078
36 DESTEK LEASING	-	-
37 MEKSA LEASING (**)		
38 SÜZER LEASING		
39 TİCARET LEASING		

Not: (-) İşaretili şirketlerin verileri mevcut değildir.

(*) Özel Finans Kurumları

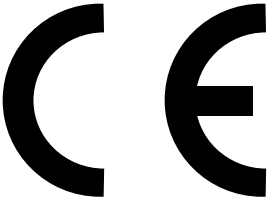
(**) Verilerinin yayınlanmasını istemeyen şirketler

“CE” İŞARETİ

Harun ARIDURU / Maje Gümrük Müşavirliği

Avrupa Birliği'nin, teknik mevzuat uyumu çerçevesinde 1985 yılında benimsediği Yeni Yaklaşım Politikası kapsamında hazırlanan Yeni Yaklaşım Direktifleri içerisinde yer alan ürünlerle ilgili olan CE işareti, ürünlerin AB'nin ilgili direktiflerine uygun olduğunu ve gerekli bütün uygunluk değerlendirme faaliyetlerinden geçtiğini gösteren bir Birlik işaretidir.

CE İşareti, "Community Europe" ifadesinin baş harfleri olarak kullanılmakta ve aşağıdaki şekilde sembolize edilmektedir.

CE işareti, tüketiciye bir kalite güvencesi sağlamamakta, yalnızca ürünün, asgari güvenlik koşullarına sahip olduğunu göstermektedir. Bu işareti taşıması gereken, Yeni Yaklaşım kapsamı bir ürünün, Avrupa Birliği bağlı

ülkelere girişi için, üzerinde CE İşareti bulunması zorunludur.

CE UYGUNLUK İŞARETİNİN İLİŞTİRİLMESİ VE KULLANIMINA İLİŞKİN ESASLAR:

I) Bir ürünün, CE işaretinin iliştirilmesini gerektiren birden fazla teknik düzenlemeye tabi olması durumunda, CE uygunluk işareti, ürünün, ilgili tüm teknik düzenleme hükümlerine uygun olduğunu gösterir.

II) CE uygunluk işareti;

► İlgili teknik düzenlemede aksi belirtilmediği takdirde, en az 5 mm boyunda "CE" harflerinden oluşur.

► Bu işaret için öngörülen oranlara ve şekle bağlı kalınmak kaydıyla, küçültülebilir veya büyütülebilir.

► Ürüne veya veri levhasına iliştirilir. Ürünün yapısı gereği bunun mümkün olmaması halinde, etiketine, ambalajına ve ilgili teknik düzenlemenin ürünün beraberinde herhangi bir dokümanın bulunmasını gerektirdiği durumlarda, bu dokümanlara iliştirilir.

► Görünür, okunabilir ve silinmeyecek şekilde iliştirilir.

III) CE uygunluk işareti, üretim kontrol safhasının sonunda iliştirilir.

IV) İlgili teknik düzenlemenin gerektirdiği durumlarda, CE uygunluk işaretinin yanında, üretim kontrol safhasında yer alan onaylanmış kuruluşun Komisyon tarafından verilen kimlik kayıt numarası yer alır.

V) Belirli ürünlerin kullanımına ilişkin özelliklerin belirtilmesinin gerektiği durumlarda, CE uygunluk işareti ve onaylanmış kuruluşun kimlik kayıt numarasından sonra bir piktogram veya kullanma kategorisini gösteren başka bir işaretleme yer alabilir.

VI) Ürünlere, CE uygunluk işaretinin anlamı ve şekli hakkında üçüncü şahısları yanıltacak başka işaretler iliştirilemez.

VII) Ulusal veya uluslararası bir standarda uygunluğu belirten işaretler CE uygunluk işaretinin görünebilirliğine ve okunabilirliğine zarar vermemek kaydıyla, ürüne, ambalajına veya ekli dokümanına iliştirilebilir.

VIII) CE uygunluk işareti, üretici tarafından iliştirilir. Onaylanmış kuruluşun kimlik kayıt numarası, kendi sorumluluğu altında, kendisi veya üretici tarafından iliştirilir.

"CE" İŞARETİ İLİŞTİRİLMESİ ZORUNLU OLAN ÜRÜN GRUPLARI:

Aşağıda belirtilen ürün grupları için AB'ye ihracatta zorunlu olarak aranan CE işareti uygulaması, ilgili mevzuatın yürürlüğe girmesiyle birlikte, Türkiye'de iç piyasaya arz edilecek ürünler ile ithal edilecek ürünler içinde zorunlu hale gelmektedir.

- alçak gerilim cihazları
- basit basınçlı kaplar
- oyuncaklar
- inşaat malzemeleri
- elektromanyetik uygunluk
- makineler
- kişisel korunma cihazları
- otomatik olmayan tartı aletleri
- aktif emplante edilen tıbbi cihazlar
- gaz yakan aletler
- sıcak su kazanları
- sivil kullanım için patlayıcılar
- tıbbi cihazlar
- patlayıcı ortamlarda kullanılan ekipmanlar
- asansörler
- dondurucular
- basınçlı kaplar
- telekomünikasyon terminal cihazları
- in vitro diagnostik tıbbi cihazlar
- gezi amaçlı tekneler
- radyo ve telekomünikasyon terminal cihazları

"CE" İŞARETİNİN ÜRÜNE İLİŞTİRİLMESİ

CE İşareti, ürünün, temel gerekler olarak tanımlanan ve insan sağlığı, can ve mal güvenliği, hayvan ve bitki yaşam ve sağlığı, çevre ve tüketicinin korunması açısından asgari güvenlik koşullarına sahip olduğunu gösteren bir işarettir.

Yeni Yaklaşım direktifleri kapsamındaki bir ürünün, CE İşareti olarak piyasaya sunulmasından üretici sorumludur. Ancak; eğer üretici ya da üreticinin yetkili temsilcisi Avrupa Birliği içinde değilse, bu sorumluluğu ithalatçı yerine getirmek zorundadır. Bir başka deyişle, ithalatçı ithal ettiği ürünlerin AB normlarına uygun olduğunu garanti etmek zorundadır.

CE işaretinin iliştilmesi iki şekilde olmaktadır:

Düşük riskli ürünlerde, üretici, kendi imkanlarıyla veya başka bir test kuruluşuna ürününün testini yaptırmak suretiyle, ürünün ilgili direktife uygun olup olmadığını tespit etmektedir. Ürünün uygun olması halinde, üretici bir uygunluk beyanı düzenleyerek ürüne CE işaretini iliştilmektedir.

Yüksek riskli ürünlerde ise, üreticinin mutlaka AB üyesi ülkelerde yerleşik olan fakat diğer ülkelerde de şube veya temsilcilikleri bulunan onaylanmış kuruluşlara (notified body) başvurma zorunluluğu bulunmaktadır. Üçüncü bir taraf olmak zorunda olan bu test ve/veya belgelendirme kuruluşlarının yapacağı test sonucunda ürünün ilgili mevzuata uygunluğunun tespit edilmesi halinde üretici yine bir uygunluk beyanı düzenleyerek ürüne CE işaretini iliştilmektedir. Bir ürünün hangi gruba girdiği ilgili direktifte belirtilmekte veya test kuruluşları aracılığıyla tespit edilebilmektedir.

PIYASA GÖZETİMİ

Piyasa gözetiminin amacı, piyasa arz edilen ürünlerin ilgili bulunduğu Yeni Yaklaşım Direktifleri veya diğer tüm Tek Pazar mevzuatına uygun olarak üretilip üretilmediğini tespit etmek ve böylece anılan mevzuat hükümlerine Topluluk çapında uyulmasını sağlamaktır.

Piyasa gözetimi yükümlülüğü, üye ülkelere mevzuata uygun olmayan ürünlerin serbest dolaşımını engelleme hakkını vermektedir.

Onaylanmış kuruluşlar piyasa gözetiminden sorumlu kuruluşlarla karıştırılmamalıdır. Piyasa gözetimini gerçekleştirmek kamu kuruluşlarının sorumluluğudur. Bu husus özellikle piyasa gözetimi faaliyetlerinin tarafsızlığının garantisidir. Piyasa gözetiminden sorumlu kamu kuruluşu piyasaya arz edilen ürünlerin izlenmesini başka bir tarafsız kuruluşu yaptırabilir. Ancak piyasa gözetimi faaliyetleri sonucunda alınan kararlardan tümüyle kamu kuruluşu sorumludur.

İTHALAT AŞAMASINDA CE İŞARETİ

Ülkemizde ürünlerin ithalatında zorunlu standart kontrolleri Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından yürürlüğe konulan "Dış Ticarete Standardizasyon Rejimi Kararı" ve buna istinaden her yıl yayımlanan "Dış Ticarete Standardizasyon Tebliği" çerçevesinde yürütülmektedir.

Dış Ticaret Müsteşarlığınca yayımlanan 2004/9 sayılı "CE İşareti Taşınması Gereken Ürünlerin İthalatına İlişkin Dış Ticaret Standardizasyon Tebliği" ile Oyuncaklar Hakkında Yönetmelik, Tıbbi Cihaz Yönetmeliği ve Vücuda Yerleştirilebilir Aktif Tıbbi Cihazlar Yönetmeliği kapsamına giren ürünlerin ithalatı aşamasında izlenecek prosedürler belirlenmiş bulunmaktadır. CE Uygunluk İşaretini zorunlu kılan diğer ürün gruplarının da özellikle Finansal Kiralama Firmalarını ilgilendiren Makine Emniyeti Yönetmeliği kapsamına giren ürünlerin ithalatında da benzer prosedürlerin uygulanacağı öngörülmektedir.

2004/9 sayılı Tebliğe Göre;

1- Yönetmelikler kapsamına girdiği ilgili yetkili kuruluş tarafından tespit edilen ürünlerin ithal edilebilmesi için, tabi oldukları yönetmelik hükümlerine uygun olması zorunludur.

2- Yönetmelikler kapsamına girdiği ilgili yetkili kuruluş tarafından tespit edilen ürünler, Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından Gümrük Müsteşarlığına bildirilir.

3- Ürünlerin ilgili Yönetmelik hükümlerine uygun olduğu yetkili kuruluş veya yetkili kuruluşun görevlendireceği kuruluş tarafından verilecek uygunluk yazısı ile belirlenir.

4- Uygunluk yazısı için ithalatçı veya temsilcisi başvuru formu ve ürüne ilişkin uygunluk beyanı ile birlikte yetkili kuruluşa başvurur.

5- Yetkili kuruluş tarafından ürünlere iliştilen CE İşareti'nin ilgili Yönetmelik hükümlerine uygun olarak iliştilir ve iliştilmediğine göre yapılacak değerlendirmenin olumlu olması halinde, ithalatçıya veya temsilcisine gümrük idarelerine ibraz edilmek üzere uygunluk yazısı verilir.

6- İthalatçı veya temsilcisi tarafından gümrük idarelerine beyan edilen ilgili Yönetmelik kapsamına giren ürünlerin Yönetmelikte belirtilen asgari güvenlik şartları açısından ciddi risk ve tehlike oluşturacağı yönünde şüpheli özellikler göstermesi durumunda, yetkili kuruluş tarafından ithalatçıdan ürüne ait teknik dosya istenir ve/veya ürün ilgili Yönetmelik hükümlerine göre kontrole tabi tutulur. Yapılan değerlendirme ve/veya kontrolün olumsuz olması halinde ürünün ithalatına gümrük idarelerince izin verilmez.

7- Avrupa Birliğinde serbest dolaşıma girmiş olan Yönetmelikler kapsamı ürünlerin ithalatında yetkili kuruluş tarafından düzenlenen uygunluk yazısı aranmaz ve ilgili gümrük idarelerince bu ürünlerin ithalatına doğrudan izin verilir. Ancak gümrük idarelerince bu ürünlerin ilgili Yönetmelikte belirtilen asgari güvenlik şartları açısından ciddi risk ve tehlike oluşturacağı yönünde şüpheli özellikler gösterdiğinin tespit edilmesi halinde ithalat aşamasında yetkili kuruluşça verilecek uygunluk yazısı istenir.

Sonuç olarak 2004/9 sayılı tebliğden anlaşıldığı üzere;

1- Öncelikle hangi ürünlerin hangi yönetmelikler kapsamına girdiğinin Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından Gümrük Müsteşarlığına bildirilmesi gerekmektedir.

2- Avrupa Birliğinde serbest dolaşımda bulunan ürünlerin ithalatında, asgari güvenlik şartları açısından ciddi risk ve tehlike oluşturacağı yönünde şüpheli özellikler göstermemesi durumunda, yetkili kuruluş tarafından uygunluk yazısı düzenlenmesine gerek duyulmadan ithalata izin verilmektedir.

3- Avrupa Birliğinde serbest dolaşımda bulunmayan ve yönetmelikler kapsamına girdiği Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından Gümrük Müsteşarlığına bildirilen ürünlerin ithalatı aşamasında yetkili kuruluşlarca verilecek uygunluk yazısı ile belgelendirilmesi gerekmektedir.

ETİK

Zafer KIZILSU / Yapı Kredi Leasing

İnsanlığın toplumsallaşma süreci içinde, bu sürecin hem kurucu bir ögesi hem de sonucu olan eylem, davranış, tutum ve düşünceler; tarihsel dönemlerin ve sosyo-kültürel coğrafyaların farklılığına rağmen, genel geçer ahlak değerlerine, norm ve ilkelere işaret eder. İktisadın ve teknolojinin her şeyi belirlediği, tek yönlü olarak salt kazancı arttırmak üzere rasyonalize edilmeye endekslenen günümüz dünyasında, yarar hesapçılığının yıkıcı etki ve sonuçlarını yansıtan eleştirel bir aynaya ve özgürlük, eşitlik, adalet, hoşgörü gibi niteliksel değerlerin de olduğunu anımsamaya ihtiyacımız var. İşte bir bilim, bir felsefi disiplin ya da öğretiler toplamı olarak anlaşılabilir olan etik bize, evrensel ölçekte geçerli olduğu düşünülen ahlaki değerlerin, ilke ve normların var olduğunu söylemekte, bunları bilgi olarak sistematize edip insanın önüne koyarak, buradan hareketle ahlaki eylem ve davranışların, tutum ve tercihlerin türetileceği umudunu vermektedir. İlkeler temelinde, bütünsel etik sistemini anlamak ve geliştirebilmek için tarihsel bilgilere ve kavramlara yönelirken sistematik düşünceleri de göz önünde tutmak gerekir.

Etik neyi araştırır? Etik, insanın eylemlerini konu alır. Buna rağmen karakteristik bir eylem kuramı sayılamaz, zira etiğin konusunu her türlü insan faaliyeti ve eylemi değil de öncelikle ahlakiliği vurgulayan, yani ahlaki eylemler oluşturur. Etik, bir eylemi ahlaki açıdan iyi bir eylem yapan niteliksel durumu sormaktadır ve bu bağlamda: ahlak, iyi, ödev, gereklilik, müsaade vb. kavramları ele almaktadır.

Etik, konusuna nasıl yaklaşır? Etik, temellendirilmiş sonuçlara varmayı amaçlar; dolayısıyla ne ahlakileştirme ne ideolojiye dönüştürme ne de dünya görüşü ortaya koyma gibi bir amaca sahiptir. Konusuna, yani ahlaki eylemlere belirli bir yöntem kullanarak yaklaşmaktadır. Bu doğrultuda da salt öznel değil; nesnel geçerliliği olan, bir başka deyişle öznel arası bağlayıcılığı kanıtlanabilen önermeler önem kazanmaktadır (Pieper, 1999).

Etikte kabaca iki etik yöntem kategorisini birbirinden ayırt edebiliriz. Betimleyici (deskriptif) yöntem ve normatif (normlarla ilgili) yöntem. Betimleyici yöntem aracılığıyla belirli bir toplum ya da topluluktaki fiili eylem ve davranış biçimleri, söz konusu toplum ya da topluluk içindeki etkin değerler ve geçerlilik talepleri açısından araştırılır. Bunlar araştırılan toplum ya da toplulukta geçerli olan, yani oradaki mevcut, olağan pratiği ve bu pratiği yönlendiren -çoğunluğun bağlayıcı olduğunu kabul ettiği ahlak yasalarının bütününe yönelik- yargıları içerir. Normatif yöntem ise mevcudu betimlemekten çok önceden -tanımlayıcı, reçete sunan bir yöntemdir. Bu yöntem, dogmatik bir bakış açısıyla uygulandığında, neyin nasıl yapılması gerektiğini önceden tanımladığı için kolayca ideolojiye dönüşme riski taşır; bundan dolayı durumu saptamakla yetinen ve durumun nasıl olması gerektiğine ilişkin görüşler öne sürmeyen betimleyici yönetime göre doğal olarak daha elverişsizdir. Ancak bilindiği üzere sadece mevcut olguları bir malzeme olarak bir araya getirdikten sonra, seçip ayıklayıp yeniden düzenleme ile de kimi değer yargılarının ortaya konması mümkündür. Etikte normatif yöntemler salt eleştirel olarak kullanıldığında; yani "Z durumunda Y 'yi yapmalısın!" türünden doğrudan eylem talimatları sunmayan yöntemler olarak kullanıldığında işlevseldir. Normatif yöntemi kullanan etik, bir saptamaya gitmeden önce eylemleri ahlak çerçevesinde değerlendirme olanağı sunan

ölçütleri geliştirmek durumundadır. Bu değerlendirme ölçütleri sürekli tekrar sorgulanabilir, gözden geçirilebilir olmalı, yani eleştirel karakter taşımalıdır (Cevizci, 2002; Pieper, 1999).

Etığın nihai amacı nedir, neyi hedefler?

-İnsan pratiğini ahlaki niteliği bakımından aydınlatma ki burada pratik Aristoteles'in deyişiyle hem etiğin var olma koşulu hem de onun hedefi ve amacıdır. (Pratik neden, hem sağduyulu hem de etik anlamda, ne yapmamız gerektiğini bize söyleyen ve onu yapmaya bizi güdüleyen nedendir.)

-Eleştirel, ahlak tarafından belirlenmiş bir bilinci geliştirebilecek etik argümantasyon biçimlerine ve temellendirme süreçlerine girebilme,

-Ahlaki eylemin, insanın isterse gerçekleştirebileceği, istemezse vazgeçebileceği keyfi bir eylem olmadığını; aksine, insan olarak varlığına ilişkin vazgeçilmez bir niteliğin ifadesi olduğunu gösterebilme, yani insanı sevmeyi öğretebilme.

Bu hedefler, hem bilgi ile ilintili bilişsel (kognitif) bir uğraşı hem de artık salt öğrenme süreçleriyle aktarılamayacak olan, yani sorumluluk bilinci olarak ya da ahlaki yükümlülüğün üstlenilmesi, insanın ahlaki olanı bağlayıcı olarak tanıması biçiminde tanımlanabilecek bir durumu dile getirmektedir.

Ancak etiğin dayandığı, hatta dayanmak durumunda olduğu temel koşul, "iyi niyet" tir. İyi niyet, burada, kişinin argümanları kabullenmeye ilkesel olarak hazır olmasının ötesinde, iyi olarak kabul edileni fiilen kendi eylemlerinin ilkesi haline getirmesi anlamına gelmektedir. Bakış açısını sorgulamayı daha en baştan istemeyen kişide, farklı nedenlerden dolayı iyiyi isteme iradesi, yani iyi niyet eksik olabilir (Pieper, 1999).

Etığı üç ana anlamıyla özetlersek;

> "Etik" sözcüğü bazen ahlak anlamında, yani belirli bir grupta, belirli bir zamanda, kişilerin birbirleriyle ilişkilerinde değerlendirmelerini ve eylemlerini belirlemeleri beklenen değerlendirme ve davranış normları sistemleri anlamında kullanılmaktadır. Bunlar yazılı olmayan norm sistemleri, ya da belirli bir zamanda, belirli bir kültürde neyin "iyi" neyin "kötü" olduğuna ilişkin norm sistemleri, dolayısıyla kişilerin genel olarak neleri yapmaları, neleri yapmamaları gerektiğini dile getiren değişik ve değişken norm sistemleridir. Bu yazılı olmayan norm sistemlerine "ahlak normları" denebilir.

> "Etik" sözcüğü bir de insansal bir fenomen olan etik fenomeni hakkında doğrulanabilir-yanlışlanabilir bilgi ortaya koyan ya da koyması beklenen felsefe dalını dile getirmek için de kullanılmaktadır. Etik değer ve etik değerlere ilişkin felsefi bilgi de, herhangi bir ahlaklılık bildirgesinin geliştirilmesi ve uygulanması için onsuz olamayacak bir koşul olduğu gibi, günlük yaşamda, belirli durumlarda insan onuruna zarar vermeden eylemde bulunabilmenin de ana koşuludur

> Diğer bağlamda "etik" sözcüğü, bir yazılı normlar bütünü, bir grup insanın belirli amaçlarla oluşturduğu norm bütünlüğü anlamında kullanılmaktadır. Böyle belgeler, o amaç için türetilmiş normlardan veya mevcut normlar arasından seçilmiş ve evrensel olarak geçerli kılınmak istenen belgelerdir. Meslek etikleri bağlamında "etik" sözcü-

gü, böyle normlarla uğraşan araştırma alanları anlamında da kullanılmakta olup, etiğin bu anlamı, "mesleki etik" ile "evrensel etik" tartışmalarıyla en yaygın olanıdır (Kuçuradi, 2003).

İş ahlakı olarak da isimlendirilen mesleki etikler; "Bir mesleğin üyelerine veya bir kişiye rehberlik eden standartlar veya kurallar" olarak tanımlanır ve ait olduğu disiplinin sorunlarına göre detaylandırılır. Bir firmanın teknoloji ve kanuni yeniliklere ayak uydurabilmek için, ülkesine, çalıştığı kurum ve kişilere karşı bilincini ve hizmetini sürekli olarak geliştirme sorumluluğu vardır. Bu gelişme, eğitimler ve uygulamalı deneyim vasıtasıyla en etkili ve verimli bir şekilde elde edilmektedir. Topluma karşı olan etik bilincin temelinde ise, toplumun sağlık, güvenlik ve refahının her şeyden üstün tutulması olmalıdır. Bu bağlamda etik sorumluluklar,

- Topluma karşı sorumluluklar
- Doğa ve çevreye karşı sorumluluklar
- İşverene ve müşteriye karşı sorumluluklar
- Mesleğe ve meslektaşlara karşı sorumluluklar
- Kendine karşı sorumluluklar

olmak üzere sınıflandırılmaktadır. Diğer bir kavram olarak ekonomi etiği, iyi bir hayatın etik ilkelerini verimlilik, yararlılık arttırımı ve değer yükseltme gibi iktisadi eylemin talepleriyle birleştirmeye çalışır. Bugün sırf kendi amaçlarını doğrultusunda ilerleyen bir ekonomik büyümenin sonucu olarak yaşadığımız çevre kirliliğini önlemek üzere, adil, barışçı, şeffaf bir ekonomik düzen için yeni bir model talep eden eleştiri sesleri giderek yükselmektedir. Bu bağlamda, bireylerden sadece kendi çıkarının ötesinde (en üst düzeyde kar ve kazançla ulaşma amacı ötesinde) genel toplumsal pratiği göz önüne almalı ve ekonomik davranışının özelleştirilmesini yaparak düşünmeleri talep edilmektedir. İşletmelerin de işletme etiğine uymaları şarttır; böylelikle işletmelerin hem kendi bünyesinde çalışanlara (yönetim biçimi, idarecilik, çalışanların kararlara katılması, performanslarının değerlendirilmesi) hem müşterilere (malların kalite ve fiyat olarak adil olması) hem de rakip firmalara (rekabet koşulları, rekabet davranışı) karşı sorumluluklarını yerine getirmesi sağlanacak, aynı zamanda da mal üretiminin zararlı yan etkilerinin olabildiğince azaltılması ve olumsuzlukların kaynağını sorgulayan ilkeye göre davranması mümkün olacaktır. Peter Koslowski ekonomi etiğine ilişkin yasayı şöyle formüle eder:

"Öyle bir davranış göster ki, iktisadi tutumun, ekonominin çifte görevine uygun olsun; hem insanlara ihtiyaç duydukları malları en ekonomik yoldan sağla hem de insan pratiğinin ve kendini gerçekleştirmenin temel alanı oluşabil-sin" Yapılan iş ve alınan kararların her zaman örnek teşkil ettiği düşünülürse daima doğruyu arama yolunda gidilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bir şahıs veya işletme dürüst olmadığı zaman, zararı yine kendinin, meslektaşlarının ve sonunda toplumun göreceğini bilmelidir. Mesleki etkinlikler, tüm meslektaşlarının güvenini kazanacak bir biçimde ve mesleğin saygınlığına azami özen göstererek sürdürülmelidir. Meslek ya da zümre onuru, meslek etiğinin alanlarına özgü kurallarla sıkı sıkıya bağlıdır ve bunları çiğneyen yalnızca kendi prestijine değil, mesleğe de büyük zarar verir.

Finansal Kiralama Derneği FİDER, güven ve istikrarlı iş ortamının oluşturulması, zararı dokunacak uygulamaların önüne geçilmesi adına leasing sektöründeki firmaların bir bütünlük sağlaması gerekliliğini vurgulamak amacıyla

- Mevzuata Uygunluk (Kanuni düzenlemelere uygun çalışılmalıdır.)
- Dürüstlük (Şirket, müşteri ve satıcı üçgeni içinde dürüst davranışlar sergilenmelidir.)
- Güvenilirlik ve Saydamlık (İş ilişkileri doğru, açık, anlaşılır bir platformda yürütülmelidir.)
- Ekonomik Yararın Gözetilmesi (Karlılığın yanında ekonomik kalkınma da gözönünde bulundurulmalıdır.)
- Rekabet (Sektörün menfaatleri gözetilerek haksız rekabetin oluşturulmaması gerekir.)
- Çevrenin Korunması (Toplumsal yarar gözetilerek çevreye duyarlı olunmalıdır)
- Karaparanın Aklanması ile Mücadele (Bu konunun önemi üzerinde hassasiyetle durularak hem ulusal hem de uluslararası platformda mücadelede bulunulmalıdır.)

genel ilkelerini oluşturmuş ve uygulamaya koymuştur. Bunlar, bir mesleği icra ederken kendisinden yararlanılacak ya da kullanılacak olan ortak ölçütlerdir. Bu ilkelerin sektöre oturtulması ve denetlenmesi bir zorunluluktur. Çünkü zaman zaman karşılaşılan etik olmayan bazı olaylar, insanın doğasında olan koruma ve kazanma içgüdüleriyle ya da istem dışı oluşabilmektedir.

Etik konusu ele alındığında, bahsedilen iş kolunda varolan veya potansiyel içeren etik olmayan uygulamalar ile ilgili bazı basit, temel, kalıcı ve önemi vurgulayıcı örneklerin verilmesi, bunlar üzerinde de dikkatle durulması zarureti doğurmaktadır. Türkiye'nin kısa leasing geçmişinde, etik olmadığı düşünülen örnek olayların net olarak ifade edilmesinin, sektördeki iyileşme sürecini hızlandıracağı düşünülmektedir.

Her meslek ve iş grubunda olduğu kadar bu iş kolu da etik olmayan davranışlara açık olup istismar edilebilir. Bizlere düşen en önemli görev etik olmak ve etik davranmak adına, mevcut riskleri baştan tespit etmek, bunları bertaraf etmek için de gerekli önlemleri almaktır. Son yıllarda leasing sektöründeki gelişmeler, getirdiği avantajlar ve her geçen yıl sektördeki genişleyen işlem hacimlerinin ekonomiye katkısı gözönünde bulundurulduğunda, bu devleşen ticari yapının ne denli önemli ve mesleki etik kurallarına da ne denli gereksinimi olduğu ortadadır. Hem kendi sektörümüz ve toplumumuz, hem de tüm insanlık için;

*Önce başkalarını, sonra kendini sev....
Sağ elinden bırakma iyicil barışı,
Kıskanç ağızları kapamak için adil ve cesur ol.
Varmayı istediğin tüm amaçlar ülkenin,
Tanrı'nın ve doğrunun
Amaçları olsun*

Shakespeare (Haynes,2002).

Kaynakça:

- Cevzici, A., 2002, "Etiğe Giriş", Paradigma Yayınları, İstanbul.
FİDER, 2002, "Mesleki ahlak kuralları uygulama ilkeleri ", İstanbul.
Haynes, F., 2002, "Eğitimde Etik", Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
Kuçuradi, I.,2003, "Etik ve Etikler", TMH Dergisi, Sayı: 423, 7-9.
Pieper, A., 1999, "Etiğe Giriş", Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

A&T FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

Bayar Cad.Şehit Mehmet Fatih Öngül Sk.
Odak İş Merkezi .5 A Blok Kat.4
Kozyatağı-İstanbul
Tel: 0216 445 57 01 Faks: 0216 445 57 07

ALTERNATİF FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

Cumhuriyet Cad. No.22-24
80200 İstanbul
Tel: 0212 231 34 34
Faks: 0212 231 50 12

ASYA FİNANS KURUMU A.Ş.

Kısıklı Cad. Kuşbakışı Sk.No.2 81190
Altunizade-İstanbul
Tel: 0216 474 02 22 pbx Faks: 0216 474 02 63

ABN AMRO FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

Otlukbeli Cad. Tanburi Ali Efendi Sok. No.13
80630 Etiler-İstanbul
Tel:0212 359 40 40 Faks: 0212 359 50 50

BNP-AK DRESNER FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

Büyükdere Cad. 1.Levent Plaza A Blok No.173
K.7 Levent-İstanbul
Tel: 0212 317 53 00 Faks: 0212317 53 01

CITILEASE FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

Şaşmaz Center Saniye Er Mutlu Sk. No.4 K.4
81090 Kozyatağı-İstanbul
Tel: 0216 464 49 00(20 H) Faks: 0216 410 13 38

DC FİNANSAL KİRALAMA TÜRK A.Ş.

Cemal Ulusoy Cad. Basın Ekspres Yolu 34620
Yenibosna-İstanbul
Tel: 0212 471 96 18 Faks : 0212 471 96 19

DAL FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

Yenidoğan Mah.Ferhatpaşa Cad. Dalkıran Triko
Merkezi No.24 Kat.4/256
Bayrampaşa-İstanbul
Tel: 0212 613 80 90/10 h Faks: 0212 613 80 99

DARİ FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

Fahrettin Kerim Gökay Cad.No.24
Altunizade-İstanbul
Tel: 0216 554 04 00
Faks: 0216 554 04 01

DESTEK FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

Büyükdere Cad. Yapı Kredi Plaza C Blok
K.13-/32-33 Beşiktaş-İstanbul
Tel: 0212 325 25 50 Faks: 0212 325 25 60

DENİZ FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

Rıhtım Cad. No.26 80880 Karaköy-İstanbul
Tel: 0212 292 29 80/89
Faks: 0212 292 29 99

DEMİR FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

Büyükdere Cad. 122/B
Esentepe-İstanbul
Tel : 0212 217 17 18 Faks: 0212 211 21 27

DIŞ TİCARET FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

Eski Büyükdere Cad. Park Plaza No.22
80670 Maslak-İstanbul
Tel: 0212 345 01 60 Faks: 0212 345 01 70

FİNANS FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

Akmerkez B Kulesi K:10
Etiler-İstanbul
Tel: 0212 282 10 90
Faks: 0212 282 10 40-41

FON FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

Fulya mah.Garaj sk.Andsoy apt.No:4 K:1
D:1-2 Mecidiyeköy/İstanbul
Tel: 0212-216 45 17
Faks: 0212-216 50 35

GARANTİ FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

Eski Büyükdere cad.Ayazağa Köyüolu.No:23
Maslak-İstanbul
Tel: 0212 365 30 00 Faks: 0212 286 77 17

HALK FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

19 Mayıs Cad. 1.Golden Plaza K.2 Şişli-İstanbul
Tel: 0212 230 92 48
Faks: 0212 230 46 69

İŞ FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

İş Kuleleri Kule 2 Kat.10 80620
4.Levent-İstanbul
Tel: 0212 350 74 00 Faks: 0212 350 74 99

KENT FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

Askerocağı Cad.No:15 Süzer Plaza 80200
Elmadağ-Şişli/İstanbul
Tel: 0212 334 48 00 Faks: 0212 334 45 66

KOÇ FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

Kısıklı Cad.No.28 34662 Altunizade-İstanbul
Tel: 0216 554 12 12
Faks: 0216 554 12 13

KUVEYT TÜRK EVKAF FİNANS KURUMU A.Ş.

Büyükdere Cad. No.129
Esentepe-İstanbul
Tel: 0212 354 11 11
Faks: 0212 354 12 12

MEKSA FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

Ebulula Mardin Caddesi Maya Meridien İş
Merkezi D2 Blok No.30 K.12 80630
Akatlar-İstanbul
Tel: 0212 351 61 41 Faks: 0212 351 61 06

MNG FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

İnönü Cad.Mithatpaşa Apt.No.92/94 Kat.1
Gümüşsuyu-Taksim
Tel: 0212 244 62 42 Faks: 0212 244 62 39

MERSAN FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

Barbaros Bulvarı No.127 80700
Balmumcu/Beşiktaş-İstanbul
Tel: 0212 272 28 20 Faks: 0212 272 28 24

PAMUK FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

Büyükdere cad.Enka Binası. No:108 kat:2-3
34394 Esentepe-İstanbul
Tel: 0212 347 34 00 Faks: 0212 356 30 04-05

SANKO FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

Evren mah.Gülbahar sk.No.57 Sanko Pazarlama
İş Mrk. K: 12 34544 Güneşli-Bağcılar/İstanbul
Tel: 0212 413 69 30 Faks: 0212 413 69 31

SIEMENS FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

Meclis-i Mebusan Cad. No: 125 K.3-4 34433
Fındıklı-İstanbul
Tel: 0212 251 02 07
Faks: 0212 293 35 30

SÜZER FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

Askerocağı Cad.No:15 Süzer Plaza 80200
Elmadağ-Şişli/İstanbul
Tel: 0212 334 48 00
Faks: 0212 334 45 66

ŞEKER FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

Nispetiye Cad.Tanburi Ali efendi Sokak No.1
Etiler-İstanbul
Tel: 0212 358 42 92 Faks: 0212 358 43 20

TEB FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

Setüstü Haktan İşmerkezi No.45,
K.3 Kabataş 80040
Tel: 0212 252 50 00 Faks: 0212 252 55 01

TEKFEN FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

Eski Büyükdere cad.Tekfen Tower.No:209
4.Levent-İstanbul
Tel: 0212-357 07 07 Faks: 0212-357 08 25

TEKSTİL FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

Ankara Asfaltı Küçükyalı Kavşağı İnönü Cad.
Gökçe Sk. No.14 Küçükyalı
Tel: 0216 489 97 50 Faks: 0216 489 97 85

TİCARET FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

Yalı Köşkü Cad. Hayri Efendi Sk. No:36/1
Eminönü-İstanbul
Tel: 0212 514 82 19 Faks: 0212 514 82 18

TOPRAK FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

Büyükdere Cad. No.108 Enka Binası K.5 34394
Esentepe-İstanbul
Tel: 0212 356 18 90
Faks: 0212 356 18 70

ULUSAL FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

Abide-i Hürriyet cad.Celil Ağa İş Mrk.
No:9 Kat: 10 Mecidiyeköy-İstanbul
Tel: 0212 213 39 09
Faks: 0212 213 39 24

VAKIF FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

Basın Ekspres Yolu.Onura İş Merkezi K.7
İkitelli-İstanbul
Tel: 0212 473 59 00 Faks: 0212 473 59 98-99

YALÇINLAR FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

Yenibosna Merkez Mahallesi Köyalti Mevkii
Çınar Cad. Rubi Karşısı.İstanbul
Tel: 0212 639 08 23-24 Faks: 0212 639 08 25

YAPI KREDİ FİNANSAL KİRALAMA A.O.

Büyükdere Cad. No.161
Zincirlikuyu-İstanbul
Tel: 0212 266 62 62 Faks: 0212 216 96 15

ZİRAAT FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.

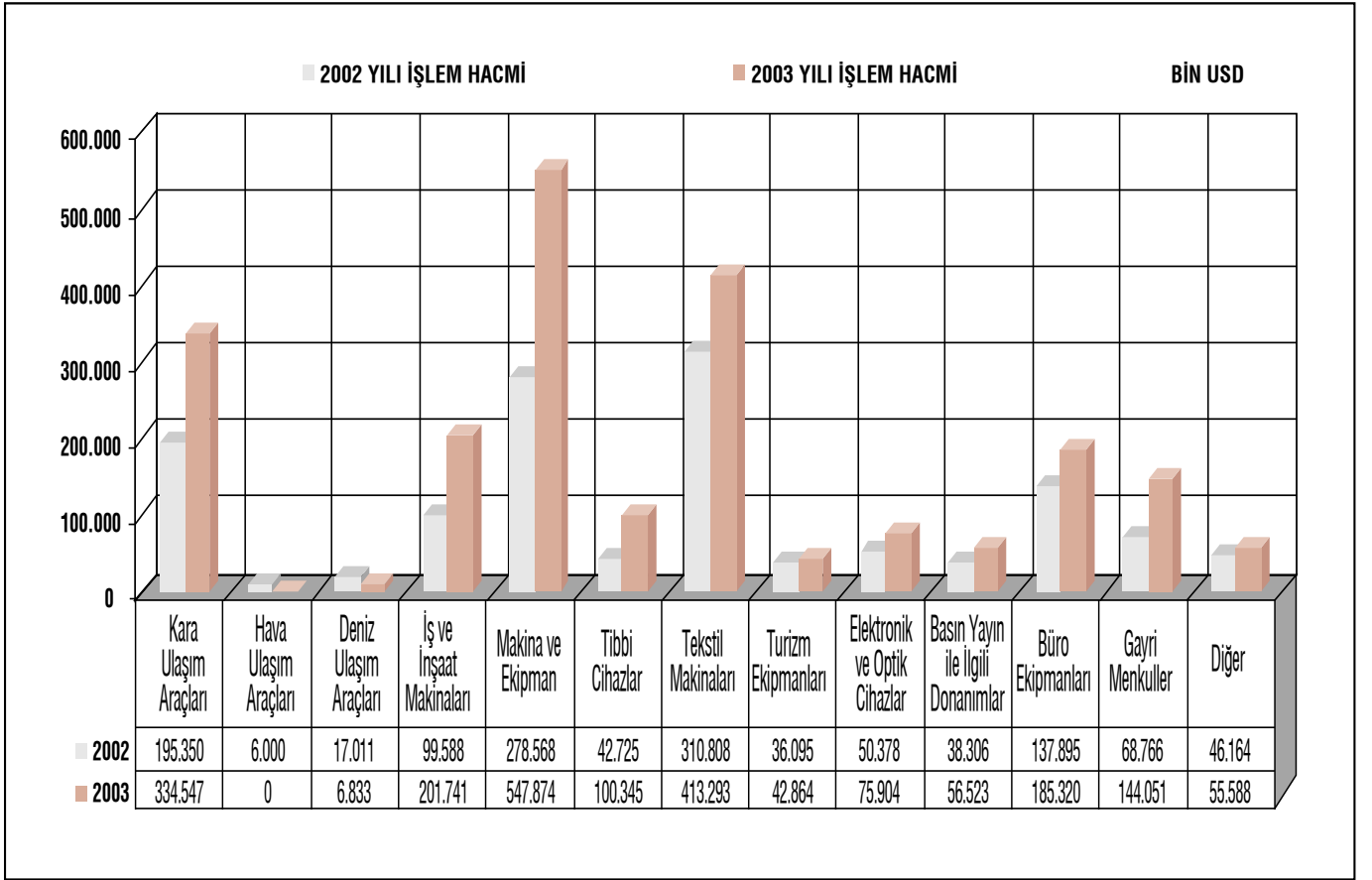
Büyükdere Cad.No.43 B Blok K.2 80670
Maslak-İstanbul
Tel: 0212 286 18 28 Faks: 0212 286 18 36

FİDER 2003 Yılı İstatistik Sonuçları

FİDER -Finansal Kiralama İşlemlerinin Mal Gruplarına Göre Dağılımı (Ekim-Aralık 2003)

MAL GRUPLARI	IV. DÖNEM (01.10.2003-31.12.2003)			2003 YILI			2002 YILI		
	Milyar TL	Bin USD	Dağılım %	Milyar TL	Bin USD	Dağılım %	Milyar TL	Bin USD	Dağılım %
Kara Ulaşım Araçları	83.983	60.167	10.19	486.409	334.547	15.51	312.331	195.350	14.88
Hava Ulaşım Araçları	0	0	0	0	0	0	9.807	6.000	0.47
Deniz Ulaşım Araçları	109	78	0.01	10.202	6.833	0.33	27.718	17.011	1.32
İş ve İnşaat Makinaları	80.675	57.797	9.79	288.678	201.741	9.21	155.688	99.588	7.42
Makine ve Ekipman	263.518	188.789	31.98	792.007	547.874	25.26	441.484	278.568	21.03
Tıbbi Cihazlar	48.436	34.700	5.88	144.939	100.345	4.62	67.043	42.725	3.19
Tekstil Makinaları	150.006	107.467	18.21	603.937	413.293	19.26	492.334	310.808	23.45
Turizm Ekipmanları	9.810	7.028	1.19	61.680	42.864	1.97	56.304	36.095	2.68
Elektronik ve Optik Cihazlar	34.331	24.595	4.17	108.925	75.904	3.47	79.257	50.378	3.78
Basın Yayın ile İlgili Donanımlar	26.309	18.848	3.19	81.286	56.523	2.59	61.233	38.306	2.92
Büro Ekipmanları	70.558	50.549	8.56	268.253	185.320	8.56	217.291	137.895	10.35
Gayrimenkuller	37.268	26.699	4.52	209.113	144.051	6.67	106.533	68.766	5.08
Diğer	18.966	13.588	2.30	79.893	55.588	2.55	72.039	46.164	3.43
GENEL TOPLAM	823.969	590.305	100.00	3.135.322	2.164.883	100.00	2.099.062	1.327.654	100.00
İŞLEM ADEDİ	5.763			24.233			19.383		

Not: FİDER Üyesi Şirketlerin Yurtiçi Kiralama İşlemlerini Göstermektedir.

Fider Finansal Kiralama Derneği'nin
Yayın Organıdır.

Şubat 2004 Sayı: 9

www.fider.org.tr

e-mail: fider@fider.org.tr

FİDER Finansal Kiralama Derneği Adına Sahibi : Dursun AKBULUT

Genel Yayın Yönetmeni : Murat ALACAKAPTAN

Yazı İşleri Müdürü : Müge KARIŞMAN

Adres : Nispetiye Cad. Levent İş Merkezi No: 6 Kat: 2 80600 1. Levent-İST.

Tel: (0212) 284 53 10 (pbx) Fax: (0212) 281 66 47

Yapım ve Baskı: Lebib Yalkın Yayımları ve Basım İşleri Anonim Şirketi

Otosanayii Barbaros Cad. No:78 4.Levent / İSTANBUL Tel (0212) 269 64 48